

Miljø- og
Fødevareministeriet
Kystdirektoratet

Case-beskrivelser

Cases til brug i Kystanalysen

Fonden Teknologirådet

Maj 2015

Redaktion: Fonden Teknologirådet

Tekst: Fonden Teknologirådet

Grafiker/bureau: Fonden Teknologirådet

Fotos: Fonden Teknologirådet

ISBN: 978-87-92124-11-1

Cases til brug i Kystanalysen

Afrapportering

Stormen Bodil var hård ved den eksisterende kystbeskyttelse langs Sjællands nordkyst.

Foto: Gribskov Kommunes hjemmeside

Maj 2015

**FONDEN
TEKNOLOGI RÅDET**

Indhold

Indledning.....	3
Cases	
1. Erosion ved Nørlev Strand, Hjørring Kommune	8
2. Jyllands vestkyst mellem Lodbjerg og Nymindegab.....	13
3. Vestkysten og Limfjorden.....	16
4. Projekt Nordkystens Fremtid, Sjællands nordkyst	18
5. Jyllinge Nordmark og Roskilde Fjord	24
6. Stormflodssikring af Korsør by	30
7. Horsens midtby.....	34
8. Kystbeskyttelse ved Hellerup, Gentofte Kommune.....	37
9. Kystbeskyttelse i Køge	43
10. Bisserup, Slagelse Kommune	44
11. Diger ved Ore Strand og Masnedø, Vordingborg Kommune.....	45
12. Digeprojekt Gniben, Sjællands Odde	47
13. Næsby Strand, Slagelse Kommune	50
14. Fra Snaptun til Juelsminde, Hedensted Kommune	53
Sammenfatning	56

Ansvarshavende fra Fonden Teknologirådet:
Seniorprojektleder Søren Gram
sg@tekno.dk
+45 30785167

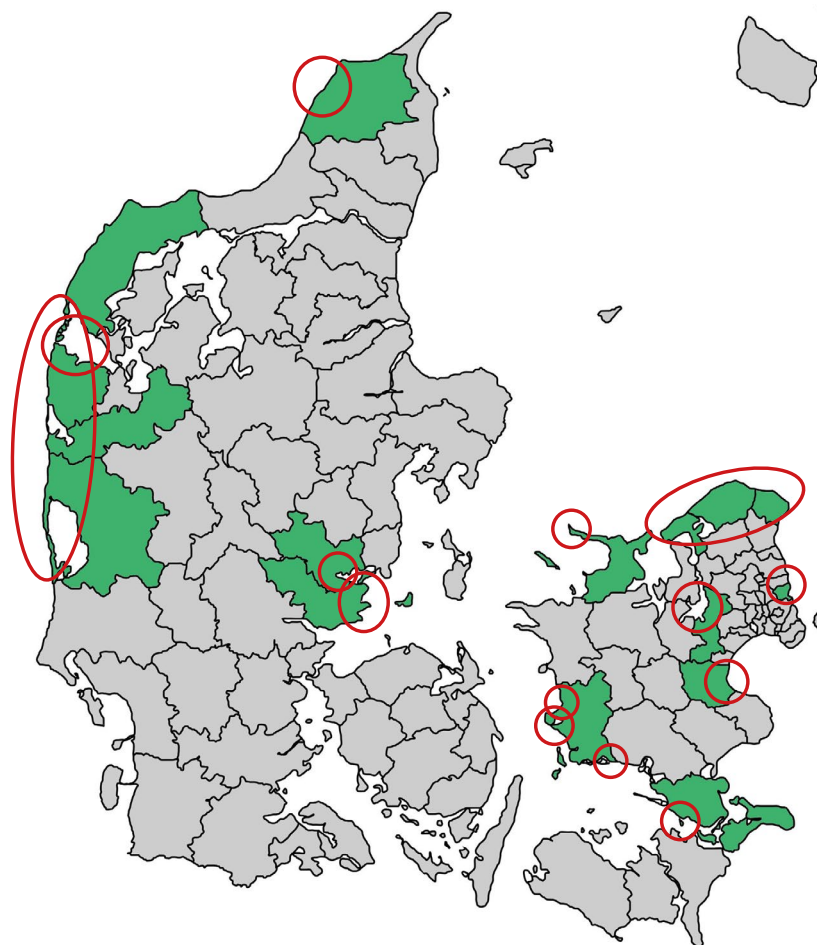
Indledning

Kystbeskyttelse påhviler de grundejere, der har fordel deraf. Men kommunerne kan bestemme, at sikringen skal sættes i værk. Det kan ske efter anmodning fra en gruppe lodsejere eller på kommunens eget initiativ.

Denne rapport belyser gennem en række case-studier hvordan kystbeskyttelsesloven bestemmes bruges i praksis, om bestemmelserne og virkemidlerne er hensigtsmæssige og om de medvirker til omkostningseffektive løsninger af problemerne med oversvømmelse ved stormflod og tab af materielle værdier, rekreative værdier og naturværdier ved kysterosion.

De senere års store storme og de ødelæggelser med oversvømmelse, der fulgte flere steder i landet, har aktualiseret, at kysterne er sårbare. Denne rapport bidrager til at afdække årsagerne til, at der ofte handles for sent eller slet ikke handles på udfordringer omkring oversvømmelse og erosion, jfr. udbudsbrev fra Kystdirektoratet 25. februar 2015.

De 14 cases er valgt sådan, at de tilsammen kan give et billede af hele spændvidden i kystbeskyttelsesproblemerne og problemerne i sagsbehandlingen. Hvad bliver der gjort for at fremme sagligt forsvarlige helhedsløsninger og hvad er barriererne for at få gennemført flere og bedre løsninger? Hvorfor kommer indsatsen ofte for sent, efter gentagelse af alvorlige oversvømmelser og vidt fremskredne erosionsproblemer?

Erosion er det afgørende problem i tre af casene, men spiller også en rolle i flere af de andre, som dog hovedsageligt handler om stormflodsproblemer. Casene er repræsentativt valg i forhold til geografisk spredning og kysternes forskellige karakteristika og problemernes art. Der er eksempler på både gennemførte og ikke gennemførte sager. Dette gælder områder der er udsat for stærk og mindre stærk erosion, områder hvor bebyggelsen er meget lavtliggende, områder, der ligger ved åben kyst, områder der ligger ved fjorde og bugter, hvor vandet stuves op ved kombination af bestemte vindretninger, opstuvning og tilbageløb. Ved valget af cases er det også tilstræbt at belyse forskellene mellem beskyttelse af byområder, sommerhusområder og åbne kystlandskaber.

- Casen om erosion ved Nørlev Strand nord for Lønstrup i Hjørring Kommune sætter fokus på sandfodring som middel til at kompensere for havets naturlige erosion, som ikke standses men kun lokalt og midlertidigt forhindres ved hård kystbeskyttelse med sten og beton. Ved Nørlev Strand falder sommerhuse i vandet. Der skal mere sandfodring til, hvis den udvikling skal forsinkes. Men det er meget svært at skabe opbakning blandt sommerhusenes ejere til at betale for den opgave i fællesskab. Hjørring Kommune undgår så vidt muligt at rejse kapitel 1a-sager og bruge sine beføjelser til at bestemme, hvordan fælles løsninger skal udformes og betales. Det skyldes negative erfaringer med vrede borgere og stridigheder i lokalsamfundet.
- På den jyske vestkyst mellem Lodbjerg og Nymindegab finansierer staten hovedparten af kystbeskyttelsen. Men de økonomiske midler er for begrænsede til at holde kystlinjen. Mankoen vokser år for år, og inden længe vil det være nødvendigt at forstærke indsatsen for at undgå, at de vedtagne sikkerhedsmarginer bliver overskredet og kystlandskabet generelt forringes væsentligt. Hvis havet en dag bryder igennem, kan det få ødelæggende konsekvenser. De fire vestjyske kommuner har dog ingen intentioner om at forøge deres andel af de økonomiske midler, der er tilvejebragt i en fællesaftale med staten. Et alternativt forslag til finansiering er at indføre en overnatningsafgift på turisme i sommerhusområderne.
- Casen om Vestkysten og Limfjorden har tre aspekter. 1) En velgennemført sammenlægning af de gamle dige- og pumpelag i Harboøre-området mellem hav og fjord. Det gældende regelsæt fungerede tilfredsstillende. 2) Det store spørgsmål om formindskelse af risikoen for oversvømmelser langs Limfjorden ved at begrænse åbningen mod Vesterhavet ved Thyborøn – enten med stenhøfder eller med en egentlig sluse. Disse planer aktualiserer behovet for at skabe bedre mulighed for realisering af regionale projekter. 3) Et spørgsmål om retfærdig byrdefordeling: Lemvig Kommune har betalt den højvandsmur, der både beskytter kommunalt ejede arealer og private ejendomme i den lavest beliggende del af Lemvig. Andre steder langs Limfjordens kyst, blandt andet i Harboøre, skal grundejerne selv betale.
- I projekt Nordkystens Fremtid samarbejder Halsnæs, Gribskov og Helsingør kommune om at få gennemført en omfattende genopretning af Sjællands nordkyst, hvor sandstranden flere steder er helt forsvundet foran høfder og betonmure, der i tidens løb er anlagt uden samlet plan. Store værdier kan gå tabt, både rekreative naturværdier og økonomiske indtægter fra sommerhusene og den øvrige turisme, der er en meget væsentlig del af det økonomiske liv i de tre kommuner. Et tilsvarende forslag blev stillet i bero i 2011 efter en vejledende afstemning blandt grundejere i op til en kilometers afstand fra kysten.

Derefter følger en række cases om sikring af bymæssig bebyggelse.

- Efter den store oversvømmelse i Jyllinge i december 2013 lovede Roskildes borgmester og byråd, at området ville blive sikret hurtigt, og at kommunen ville betale. Casen beskriver blandt andet det dilemma der er opstået, fordi dette løfte passer dårligt med lovens princip om, at den der har fordel af en kystbeskyttelse også skal betale den. Siden er projektet i Jyllinge Nordmark ændret så diget bliver højere – og dyrere. Nu skal grundejerne selv betale halvdel, men det er små penge i forhold til, at husene blev nærmest usælgelige efter oversvømmelsen. Til gengæld er et andet dilemma forstærket: Hvorfor bygge høje diger hvert enkelt sted, hvis en regional løsning – en sluse ved Frederikssund – er en sagligt bedre løsning?
- Korsør er udpeget som risikoområde i henhold til oversvømmelsesdirektivet. Slagelse Kommune, som er gået systematisk frem ud fra en kortlægning af samtlige risikoområder ved kommunens 180 kilometer lange kyst, har givet sikring af Korsør by høj prioritet. Et projekt med forbilledlig borgerinddragelse er nu nået til det punkt, hvor detailprojekteringen er indledt i det første af i alt 6 delområder. Casen sætter fokus på den fremgangsmåden og belyser de særlige problemer, der knytter sig til sikring af en mellemstor havneby.
- Problemstillingen i Horsens ligner på mange måder Korsørs, men her har man endnu ikke taget fat på kystbeskyttelse af selve byen. Begrundelserne er bl.a. at den foreskrevne fremgangsmåde i loven ikke egner sig til formålet – og at det ikke haster så meget.
- I Gentofte Kommune fandt der oversvømmelser sted langs Hellerups Kyst under stormen Bodil i december 2013. Kysten, der for en stor del består af opfyld, er fra gammel tid sikret af hver enkelt grundejer med sten og betonmure. Det viste sig at de ikke helt hang sammen, og især fandt vandet vej i Hellerup Havn og ved Dansk Handicap Forbunds ejendom, der er opført i 1995. Gentofte Kommune ejer Hellerup Havn og har iværksat byggeri af en højvandsmur. Kommunen mener sig berettiget til at give påbud til de enkelte grundejere om udbedring af deres kystbeskyttelse og forhøjelser til en kote, der svarer til stormen Bodil plus bølgetillæg, men uden tillæg for klimaforandringer.
- Casen om kystbeskyttelse i Køge er en kortfattet beskrivelse af kommunens aktiviteter for at få beskrevet mulighederne og omkostningerne ved sikring af de oversvømmingstruede områder. I Køge har man ikke oplevet en virkelig alvorlig stormflod siden 1904. Derfor er borgerne ikke særligt optaget af risikoen.
- Bisserup. Den lille bys grundejere har hidtil klaret vedligeholdelsen og forbedringen af byens dige selv. I en overskuelig fremtid bliver der behov for at forhøje diget. Kystbeskyttelsesloven er et levn fra fortiden og det er ikke rimeligt at staten fortsat betaler store beløb til kystbeskyttelse ved Jyllands vestkyst, men ikke til beskyttelse i de indre farvande, mener en tidligere mangeårig formand for det lokale digelag.

De sidste fire cases handler mest om sikring af lavtliggende områder med sommerhuse og anden bebyggelse, tæt ved stranden.

- Ved Ore Strand og på Masnedø, Vordingborg Kommune, er to områder blevet sikret mod oversvømmelse. Sagerne startede næsten samtidig. Masnedø-projektet blev først færdigt, men da detailprojekteringen allerede var i gang sprang grundejerne fra. De gennemførte selv en billigere løsning. Eftersom betalingsforpligtelsen endnu ikke var blevet tinglyst på ejendommene, kom kommunen selv til at betale alle udgifterne til forberedelse og skitseprojektering. Det andet projekt trak ud længe, men er nu omsider blevet gennemført.
- Nær ved Gniben, spidsen af Sjællands Odde, ligger et sommerhusområde, som har været oversvømmet 7-8 gange på 20 år. Nu er det blevet sikret med et dige. Sagen har været i næsten otte år. Men nu er de problemer og uenigheder, der opstod undervejs, blevet overvundet. Casen beskriver det lange sagsforløb og overvejelserne undervejs. Tilbuddet om kommunal lånegaranti var her som mange andre steder et virkemiddel, der fik det hele til at glide ned, også hos de grundejere, der var utilfredse med dele af projektet undervejs.
- Lidt nord for Korsør ligger sommerhusområdet Næsby Strand. Det blev udstykket i 1965. I 2006 blev det ramt af oversvømmelse. To gange har beboerne i samarbejde med Slagelse Kommune forsøgt at få en digeløsning i stand. De startede på bar bund og føler, at de som "ganske almindelige jordnære mennesker" godt kunne have haft brug for en ret til at få mere eksperthjælp. Første forsøg gik galt efter mange hårde læreprocesser, vildledende rådgivning og kommunal modvilje mod at føre diget ind over en grund, som kommunen i sin tid, da jorden blev udstykket, fik foræret. Siden kommunalvalget i 2013 har en et nyt projekt været under udvikling, også med store problemer. En enkelt grundejer kan være tuen, der vælter hele læsset. Og fredningsmyndighederne bryder sig mere om tudser og salamandere end om mennesker, synes grundejerne.
- Juelsminde er et af Danmarks særligt oversvømmelsestruede områder. Nu bliver byen akut sikret mod en stormflod, mens man venter på, at der (igen) kommer gang i arbejdet med at udforme et mere langsigtet projekt for klimatilpasning og kystbeskyttelse. På kyststrækningen mod nord op til Snaptun ved Horsens Fjord er to dele af et lavtliggende sommerhusområde ved As Vig blevet beskyttet med diger efter vellykkede kapitel 1a-sager. Casen rummer overvejelser om, hvad der skal til, hvis man på langt sigt vil lade den naturlige kystdynamik udfolde sig frit: Gradvis afvikling af de mest fejlplacerede sommerhusområder.

Casene bygger på samtaler med sagsbehandlere i kommunerne og repræsentanter for grundejerne. Ebbe Sønderriis har foretaget interviewene, en del af dem sammen med seniorprojektleder Søren Gram. Projektmedarbejderne Bjarke Kyhn og Jeanne Svalebek Jørgensen har medvirket ved et interview hver. Alle interviews fandt sted i slutningen af april og begyndelsen af maj 2015. Dokumentation forefindes i form af lydfiler.

I interviewene har vi i særlig grad spurgt ind til styringen og tilrettelæggelsen af processen – og de vanskeligheder, projekterne er stødt ind i.

- Virkede love og regler, vejledning og værktøjer hensigtsmæssigt?
- Hvor langvarigt og ressourcekrævende var projektet?
- Råder kommunen over tilstrækkelige ressourcer og faglig kompetence?
- Hvilke konflikter opstod der undervejs, mellem de grundejere der skulle have sikret deres ejendom og mellem grundejerne, kommunen og andre myndigheder?
- Viste grundejerne interesse for og vilje til at samarbejde om sammenhængende helhedsløsninger?
- Var der politisk vilje til at støtte og fremme projektet? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hvordan gik man frem med inddragelsen af de berørte grundejere i udviklingen af projektet? Lykkedes borgerinddragelsen?
- Hvordan blev den fornødne viden om kystdynamik, tekniske forhold, naturbeskyttelse, love og regler søgt tilvejebragt?
- Hvilke løsninger på finansieringsspørgsmålet blev foreslået og anvendt?
- Hvordan forholdt kommunen sig til medfinansiering?
- Hvordan blev nytteværdibegrebet (ejers fordel af sikringen) brugt ved partsfordelingen?
- Hvordan blev materielle interesser vægtet i forhold til immaterielle og almene interesser som for eksempel smukkere kyster og rekreative værdier? Er den slags interesser blevet brugt som argument for større kommunal medfinansiering?
- Er der opstået et følelsesmæssigt ejerskab til projektet blandt grundejerne, ud over det økonomiske ejerskab og de tinglyste forpligtelser?
- De interviewede blev opfordret til at fremføre deres ideer og forslag til forbedring af love og regler og retningslinjer, vejledning og styring, finansielle vilkår osv.

Til nærmere belysning af indholdet og til beskrivelsen af de enkelte cases har vi desuden brugt en stor mængde offentligt tilgængelige dokumenter, rapporter, mødereferater, internetsider mm.

Vi har også anvendt kommunernes svar på spørgeskemaer i en høringsrunde, der fandt sted i forbindelse med en anden del af kystanalysen.

Afsnit i citationstegn er direkte citat fra båndudskrifterne. Afsnit uden citationstegn i case-beskrivelserne s. 7 - 55 er indirekte citater fra interviewene, suppleret med offentligt tilgængelige oplysninger. På givne foranledning skal det understreges, at Teknologirådet ikke udtrykker egne meninger, holdninger eller vurderinger i disse afsnit.

I sammenfatningen s. 56 - 61 har det derimod været opgaven at ”opsummere de hovedkonklusioner, der kan drages omkring årsagerne til problemstillinger i og forløb af kystbeskyttelsessagerne” (jfr. udbudsbrevets kravspecifikation, bilag 2 s. 12). I sagens natur er vurderingen af de enkelte problemers væsentlighed i dette afsnit derfor Teknologirådets ansvar.

Teknologirådet, maj 2015

Case Nørlev Strand

Tre snart forhenværende sommerhuse ved Nørlev Strand i Vendsyssel, december 2014. Foto: Eva Jensen, Journalist DR Nordjylland

Erosion ved Nørlev Strand

Hjørring Kommune

Vesterhavet er ikke til at spøge med. Ingen kan få bølgerne til at rulle den anden vej. I Vendsyssel synes mange, at det er lidt mærkeligt, at husejere på Sjælland kommer i fjernsynet, "når deres gulvtæppe bliver vådt". Og så kan de oven i købet få skaden dækket, hvis vandet står højt nok. Ved Nørlev Strand tager stormen hele huset og grunden med. Og der er ingen andre til at betale.

Sådan beskriver specialkonsulent Thomas Lomholt, stemningen i Hjørring Kommune, hvor han i en længere årrække har arbejdet med kystbeskyttelsen.

Hver gang stormen igen tager nogle sommerhuse, er det på forsiden af de lokale aviser i en måned, selv om det jo egentlig var det samme, der skete sidste gang, siger han. "'Husene falder i vandet, hvorfor stopper man det ikke?'" spørger man. Alle Georg Gearløs'erne kommer frem og siger, at de har en løsning. Nyvalgte lokalpolitikere skal opgraderes med viden om kstdynamik og kystbeskyttelse. Sommerhusejerne appellerer til kommunen om hjælp."

Undgå kapitel 1a-sager!

Men på rådhuset i Hjørring er der ikke noget ønske om at rejse nye kapitel 1a-sager. Ikke så længe man kan undgå det.

"Hvis du én gang har prøvet at stå med 800 lodsejere, hvoraf de 200 gerne vil og de 600 ikke vil have kystbeskyttelsen gennemført, vil du forstå hvorfor," siger Thomas Lomholt. "Kapitel 1a er et værktøj, javist. Men det går altså hårdt for sig, med smædebrev og beskyldninger, der flyger gennem luften."

Området syd for Lønstrup, ned mod Mårup Kirke, blev udlagt til sommerhusbebyggelse i 1980'erne. Dengang var der 70 meter til kysten. Den gennemsnitlige kysterrosion på strækningen

er 3 meter om året. Så nu er man nået dertil, hvor et par stykker af de yderste huse falder i vandet hvert år.

Forsøget på at gennemføre en kapitel 1a-sag udviklede sig til en hård strid, nabo mod nabo. Alle prøvede, med mere eller mindre fine midler, at inddrage de kommunale politikere og den kommunale forvaltning på deres side i stridighederne.

”Det kan lynhurtigt blive ubehageligt. Lige så ubehageligt som en skolelukning. Men skoler kan man blive tvunget til at lukke, fordi budgettet pinedød skal hænge sammen. Kystbeskyttelse er man ikke tvunget til. Så man gør det kun, hvis det glider nemt ned. Og hvis det glider nemt ned, så kan folk jo finde ud af det selv, så bliver det ikke til en kapitel 1a-sag,” siger Thomas Lomholt.

Der er stor risiko for, at en kapitel 1a-sag dør, og politisk ønsker man ikke at tvinge folk til at gennemføre kystbeskyttelse. I stedet arbejder forvaltningen på at få grundejerne til selv at gå rundt til deres naboer og blive enige om en løsning.

Det varer for længe

Strid er den ene grund til, at Hjørring Kommune helst vil undgå kapitel 1a-sager. Tid er den anden. Proceduren i kapitel 1a er tung og langvarig. Det er ikke urimeligt, at der skal afholdes møder og høringer og være tid til at folk kan forholde sig til processen, når de risikerer at få vidtgående beslutninger presset ned over hovedet, mener man i Hjørring Kommune. Men den omstændelige sagsgang med projektbeskrivelse, afvejning af interesser, mægling mellem stridende parter, forelæggelser til beslutning i byrådet, adgang til klager med udsættende virkning osv. tager meget lang tid.

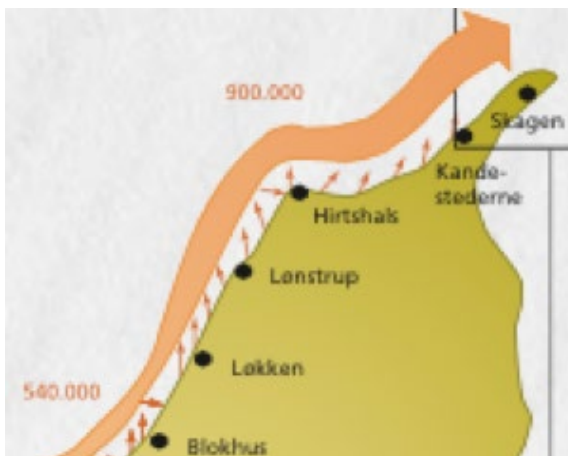
Og de lodsejere, der tager initiativ til kystbeskyttelse, synes jo, at det haster. ”Når de er nået til det punkt, hvor man siger ”nu skal det være”, så skal det være lige nu, før havet måske tager endnu et hus under den næste efterårsstorm,” siger Thomas Lomholt. ”Så kapitel 1a er ikke vejen frem”.

Havets kraft

De aktuelle problemer ved Nørlev Strand hænger sammen med kystdynamikken på den samlede strækning fra Løkken til Hirtshals. Og løsningen hænger sammen med den kystbeskyttelse, der allerede finder sted, især ved Lønstrup.

Efter store ødelæggelser og voldsom erosion under en november storm i 1981, påtog staten sig at anlægge en skråningsbeskyttelse og en række bølgebrydere over en strækning på 1,1 kilometer ved Lønstrup.

Den hårde (passive) **kystbeskyttelse** skal forhindre en erosion, som ellers ville være ca. 1,2 meter om året i gennemsnit. Men sten og beton standser ikke bølgerne. De fortsætter med at hvirvle sand op, aflejre det igen og hvirvle det op igen. Vinkelen mellem kysten og den fremherskende vindretning medfører, at materialet bliver ført mod nord langs kysten. Denne ’sandflod’ rummer ca. 500.000 kubikmeter pr. år syd for Løkken og ca. 900.000 kubikmeter ved Hirtshals. I alt forsvinder der altså næsten 400.000 kubikmeter sand om året fra Hjørring Kommunes vestvendte kyst.

Havet fører en flod af sand mod nord.

Sedimentbudget Vestkysten, Kystdirektoratet 2001

Derfor må den passive kystbeskyttelse vedligeholdes med aktiv kystbeskyttelse, sandfodring. Hvis man hvert år tilfører lige så meget sand som havet æder, kan man i gennemsnit fastholde en uændret kystlinje. Ellers tager havet først sandstranden og dernæst underminerer det stenene, så kysterosionen begynder igen, hvis ikke man lægger nye sten på.

Fællesaftalen med staten

Anlægget ved Lønstrup vedligeholdes efter en fællesaftale mellem staten og Hjørring kommune, der hver betaler 1 million kr. om året til formålet. En del af pengene går til kontrolmålinger, administration mv., resten, ca. 1,5 million kr. til sandfodring.

Der skal tilføres 30.000 kubikmeter om året, blot for at holde beskyttelsen intakt på de 1.100 meter ved Lønstrup. En gang om året kommer store lastbiler kørende med sand fra et indvindingsområde lige syd for Hirtshals Havn. De kommer hvert syvende minut, hver dag, fem uger i træk, og fylder sand på stranden mellem bølgebryderne og skråningen i Lønstrup.

Sandfodring ved Lønstrup. Det kan tage en uge og 6.000 kubikmeter sand bare at fylde den først af bugterne mellem bølgebryderne syd for havnen så meget op, at entreprenørmaskinerne kan komme forbi med sand til de næste.

Foto: Kystdirektoratet

Sandfodringen koster 50 kr. pr. kubikmeter. Et par gange har det været forsøgt at foretage sandfodringen fra søsiden, men det blev for dyrt.

I begyndelsen blev der sandfodret for lidt, og havet åd sig ind på læsiden af anlægget. Derfor er der i dag ingen sandstrand ved Harrerenden, kun stensætningen på skrænten.

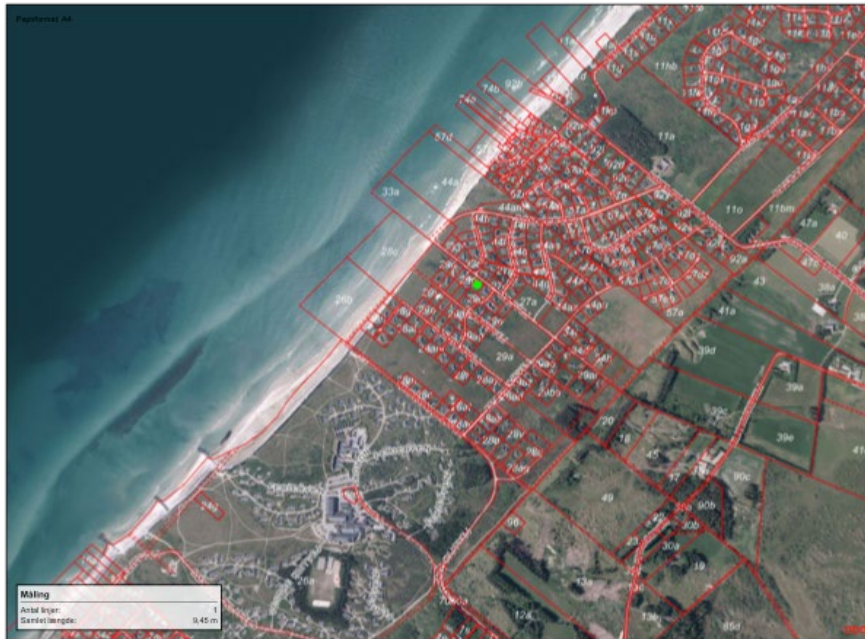
Længere mod nord, ved feriecenteret Skallerup Seaside Resort er der opført fire høfder. Problemet gentager sig: Kysten slår et knæk og erosionen forøges på læsiden. Dermed er problemet nået til Nørlev Strand, siger Thomas Lomholt.

Tiltagende erosion

Stranden ved Nørlev er forholdsvis bred og erosionen har før i tiden typisk kun været mellem en halv og en hel meter om året. Fortidens høje klitter er nu væk, de nuværende er kun et par meter høje. For tre år siden tog havet 10-12 meter af kysten på en enkelt vinter. Og det gentog sig i januar 2015, siger Per Møller, kasserer i Grundejerforeningen Nørlev Strand.

”Tre sommerhuse blev ramt, det ene er ryddet, de to andre står på søjler halvvejs ude på stranden. Vi er bekymrede for, om 10 meter er det nye gennemsnit, eller vi kan nøjes med et tiårs gennemsnit på måske 3 meter,” siger han.

Der er 200 medlemmer i hans grundejerforening. Ejerne af de huse, der nu ligger i første række, er naturligvis stærkt interesserede i at få sikret deres huse, som efter stormen Egon i januar 2015 har mistet en tredjedel af deres handelsværdi. Men flertallet af sommerhusene ligger så langt fra kysten, at ejerne ikke kan se nogen fordel ved at danne et lag og betale en kystbeskyttelse i fællesskab.

Matrikelkort, Nørlev Strand.
En stor del af de forreste grunde,
udstykket i 1960'erne,
ligger allerede ude i havet.

Illustration:
Geodata og Hjørring Kommune

Forsøgsordning med sandfodring

For at være proaktive og for at udskyde det tidspunkt, hvor det kan blive nødvendigt at gennemføre en kapitel 1a-sag, har Hjørring Kommune i samråd med Kystdirektoratet tilbudt alle grundejerforeningerne langs kysten, at de kan hente sand fra indvindingsområdet ved Hirtshals og sandfodre til samme pris som kommunen selv betaler ved Lønstrup, siger Thomas Lomholt.

I Grundejerforeningen Nørlev Strand gik en tredjedel af medlemmerne med på ideen. Aftalen er treårig og der blev sandfodret første gang i 2014, før stormen Egon, især foran de mest truede sommerhuse. Men stormen tog dem alligevel.

"Mange tager det som bevis for, at sandfodring ikke virker," siger Per Møller. Selv erkender han, at problemet er det modsatte: De 110.000 kroner, foreningen kunne skrabe sammen, rækker ikke langt nok. "Når storme som Dagmar og Egon kommer på besøg, så er det væk i løbet af en time," siger han.

Han beklager, at feriecenteret Skallerup ikke er med i ordningen. "Vi vil gerne have at andre opfører sig rigtigt, så de hårde anlæg bliver fjernet eller vedligeholdt. De fire høfder er en torn i øjet på os. Man kan simpelthen se, hvordan havet gnaver ind lige nord for dem. Det har helt sikkert medvirket til, at fire af vores huse er smuttet," siger Per Møller.

Der er forslag om at fjerne høfderne og lægge stenene ind til klitfoden, og derpå sandfodre på stranden.

Kan ikke magte opgaven alene

På selve Nørlev Strand er der forslag om at udlægge pølseformede net med sten og forøge sandfodringen. Men sommerhusenes ejere mener ikke, at de økonomisk kan magte den opgave alene. De mener heller ikke, det kan være rigtigt.

"Den her udstykning fandt sted i 1960erne og 1970erne, så argumentet med, at vi kunne have sagt os selv, at det ville gå sådan her, gælder ikke," siger Per Møller. "Vores holdning er, at vi er nødt

til at skulle have hjælp fra det offentlige, enten stat eller kommune. Vi mener også, at det offentlige har et incitament til at betale noget. Der kommer jo mange tyskere her og lejer sommerhuse; det er en turistmagnet at have et ordentligt sommerhusområde. Og der er også nogle skatteindtægter. Kystbeskyttelse er ikke bare penge ud af lommen. Det giver også noget den anden vej.”

Den næstbedste løsning kunne være en kapitel 1a-sag, hvor Hjørring Kommune bestemmer at alle skal være med til at finansiere kystbeskyttelsen, og eventuelt kunne tilbyde billige lån med kommunal garanti, tilføjer han. ”Jeg tror, det bliver en håbløs kamp, hvis vi selv som grundejerforening skal overbevise dem, der har sommerhuse bagest, om at de skal bidrage.”

Hvis alle var med, og beløbet derved blev tredoblet, kunne man måske sandfodre tilstrækkeligt.

”I længden skal man måske vænne sig til, at det koster 10.000 kroner ekstra om året at eje et hus her og sikre det, fordi forholdene har ændret sig,” tilføjer Per Møller.

Erstatningsgrunde

Grundejerforeningen har også diskuteret om man vil fortætte sommerhusbebyggelsen ved at udstykke erstatningsgrunde på foreningens friarealer til dem, der mister deres huse i forreste række.

”Men der er jo også grundejere, der har købt deres sommerhus lige ud til friarealerne, fordi de sætter pris på udsigten og nødvendig vil have nye naboer tæt på deres hus.”

En samlet løsning for hele kommunens kyststrækning ville være den allerbedste løsning. ”Men det er svært nok at blive enig med de nærmeste naboer,” slutter Per Møller.

Samfundsøkonomi og privatøkonomi

Økonomisk kan det, med ganske få undtagelser, ikke betale sig at redde sommerhusene ved Hjørring Kommunes vestkyst, hverken for samfundet eller for de enkelte husejere, hvis de selv skal betale det hele, siger Thomas Lomholt.

”Men for den, der ejer huset, ser verden jo anderledes ud,” tilføjer han. ”Dem, der bor i første række, føler sig meget ensomme og udsatte. De kæmper en brav kamp for at få nogen til at komme og hjælpe sig.”

Han mener heller ikke at argumentet med turistindtægter holder i dette tilfælde. ”Folk kommer hertil for den stærke og vilde natur. Der er aldrig så mange mennesker på stranden her som efter en af de store storme. Der kom en kvart million mennesker om året til Mårup Kirke før vi måtte træffe den beslutning at pille den ned før den faldt i havet. Det gjorde ondt helt ind i hjertet. Men kendsgerningen er, at der stadigvæk kommer en kvart million i dag.”

At lave hård kystbeskyttelse, der kun kan holde i fem eller ti eller tredive år, og måske endda fjerner badestrandene, for at redde nogle få sommerhuse, giver ingen mening, siger Thomas Lomholt. Derimod kan det give mening at forøge sandfodringen for at udskyde problemerne og forlænge de yderste sommerhuses levetid, påpeger han. Det afhænger meget af prisen. Hjørring Kommune har haft forskellige løsninger i udbud. Men enten er markedet for lille, eller også er konkurrencen for svag.

”Poul Jakobsen fra Skagen Innovationscenter har sagt at man kan købe en sandpumper i Kina og gøre det for fem kroner pr. kubikmeter. Jeg plejer at svare, at så skal han da bare gøre det og give et bud på 10 kroner. Det ville være en god forretning for os begge to, eftersom vi nu betaler 50 kroner. Men han har ikke gjort det endnu,” ler Thomas Lomholt.

Hjørring har forsøgt at få lidt flere penge i fællesaftalen med staten. Man undrer sig over, at fire vestjyske kommuner får 85 millioner, mens Hjørring kun får én.

Case Jyllands vestkyst

Jyllands vestkyst mellem Lodbjerg og Nyminddegab

Ringkøbing-Skjern, Holstebro, Lemvig og Thisted Kommune

Uden kystbeskyttelse ville Jyllands vestkyst på denne strækning rykke 1-8 meter tilbage om året, og en del af klitterne ville forsvinde. Hvis havet bryder igennem klitter eller diger, vil det føre til meget alvorlige oversvømmelser. Det er baggrunden for, at staten og de fire vestkystkommuner siden 1983 har indgået femårige fællesaftaler om kystbeskyttelse.

Vejlbj Klit fra 1983 til nutiden. Den blå linje viser, hvor klitskrænten var i 1983, den grønne linje viser klitskrænten i 2011, og den røde linje viser, hvor klitskrænten ville være, hvis man ikke havde foretaget kystbeskyttelse. Illustration: Kystdirektoratet.

Fællesaftalen 2014-18

I den nugældende aftale betaler staten 85,5 millioner årligt og de fire kommuner tilsammen 10,3 millioner kroner. Af det samlede beløb, 95,8 millioner, bruges 77 millioner til sandfodring.

Det beløb er ikke nok til at opretholde status quo. Derfor er midlerne prioriteret. På strækninger uden skråningsbeskyttelse, hvor der er risiko for huse og infrastruktur og/eller klitgennembrud under storm søger man at undgå tilbagerykning af kysten (dog anses en meters årlig tilbagerykning for acceptabel ved Havrvig og Skodbjerg på tangen mellem Hvide Sande og Nyminddegab). Den resterende mængde sand anvendes på strækninger med skråningsbeskyttelse.

Det betyder, at stranden nogle steder bliver op til 16 meter smallere og kun en meter høj foran skråningsbeskyttelsen.

Hvis ikke den faktiske udvikling bliver værre end hidtil i gennemsnit, vurderer Kystdirektoratet, at denne indsats vil være tilstrækkelig til at beskytte klitterne og sikre mod stormflod og ødelæggelser

af huse og infrastruktur. Men kun frem til 2018. Derefter vil det være nødvendigt at genopbygge stranden med betydeligt større sandfodring.

Beskrivelsen findes i Bilag til Fællesaftale om kystbeskyttelse for perioden 2014-18, Kystdirektoratet 2013.

Staten varetager ansvaret

”Alle ville være i fare, hvis sikringen af kysten ikke blev opretholdt. Skulle det ske, at havet bryder igennem, så vil det gå helt galt, med oversvømmelser af kæmpe områder langt ind i landet.

Vi har selvfølgelig beredskabsplaner klar, men vi arbejder jo ud fra den forudsætning, at det ikke sker,” siger fagleder Ivan Thesbjerg i Ringkøbing-Skjern kommune.

Klitfogeder og strandfogeder har stor erfaring og ved meget om, hvordan tingene udvikler sig på kysten, men de fire kommuner har ikke selv den faglig ekspertise til at vurdere, endsige udføre indsatserne. De forlader sig på Kystdirektoratets opmålinger, vurderinger og beslutninger.

Indbyrdes har de fire kommuner ingen konflikt om sagen, selv om der teoretisk set er en interesse modsætning, siger Ivan Thesbjerg. ”Det har meget høj prioritet i alle fire kommuner, det skal jo bare fungere, ellers er vi her ikke.”

Den lokale, fastboende befolkning er tryk og tilfreds, og kommunen har ingen intentioner om at bruge flere penge på kystbeskyttelse. Men ud over sikkerheden er der store erhvervsinteresser på spil. Turisme er et hovederhverv i Ringkøbing-Skjern Kommune, større end landbruget.

Skattekroner og turistafgift

Lodsejerne på denne del af vestkysten betaler ikke for kystbeskyttelsen, sådan som lodsejere efter loven skal i resten af landet. Ringkøbing-Skjern Kommune bidrager med et beløb på 3,22 millioner om året.

Begge dele er forkert, mener Thue Amstrup-Jørgensen, der er formand for Sammenslutningen af Sommerhusgrundejerforeninger på Holmsland Klit, som repræsenterer 3.000 – 3.500 sommerhusejere. Kommunen burde tænke mere langsigtet og investere flere penge i at bevare den natur, der tiltrækker så mange. ”Alene sommerhusejerne lægger 100 millioner i grundskyld hvert eneste år ude på klitten,” siger han.

Sommerhusenes ejere vil også selv betale, i form af en turistafgift på udlejning af sommerhusene, for eksempel 10 kroner pr. overnatning. ”Det ville være helt naturligt, vi undrer os over, at man ikke har gennemført det for længe siden,” siger han.

Forøg sandfodringen og bevar naturen

”Bortset fra de steder, hvor der er fare for gennembrud og for ødelæggelse af infrastrukturen, siger man, at klitten godt kan tåle at blive eroderet lidt mere. Det er vi uenige i, for vi kan jo se, at stranden bliver smallere og smallere år for år, og at havet tager måske 5 til 10 meter af klitterne, hver gang vi har en kraftig storm,” siger Thue Amstrup-Jørgensen.

Foreningen har beregnet, at der forsvandt lige så meget sand fra en strækning på 4-5 kilometer under en af de store storme i 2011 eller 2012 som hele årets sandfodring.

Foreningen har haft foretræde for Folketingets Trafikudvalg og foreslået at man udvider Kystdirektoratets mandat til også at omfatte naturbeskyttelsen. ”Man siger, at man kan leve med den tilbagevinding, der sker. Men det holder jo ikke i længden. I de sidste ti år er der mistet måske 25 meter af klitten og stranden er i øjeblikket måske 25 meter, hvor den før var 3-400 meter. På et eller andet tidspunkt er man så langt tilbage, at det ikke kan genoprettes. Så forsvinder de værdier der findes

på Holmsland Klit, både for turisme og alt muligt andet. Kystdirektoratet har ikke tilstrækkeligt fokus på fremtiden,” siger han.

Foreningens forslag blev pænt modtaget. Men den fik ingen konkrete tilsagn. ”Emnet er ømtåleligt, og der er ingen, der tager initiativ til noget som helst,” siger Thue Amstrup-Jørgensen.

At undvære fællesaftalen er ikke en mulighed for Lemvig Kommune

Længere mod nord, i Lemvig Kommune, er vestkysten ikke nær så tæt bebygget med sommerhuse som sydpå.

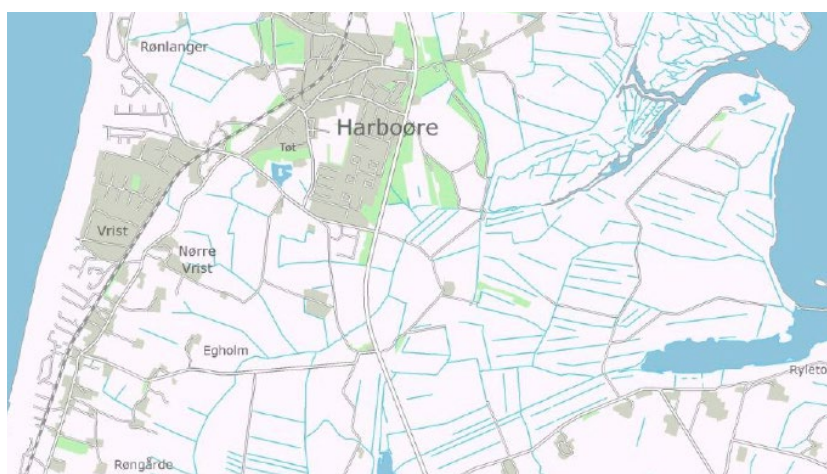
”Vi får da henvendelser engang imellem fra folk der spørger, hvornår turen kommer til dem. Men der har ikke været nogen åbenlys kritik af, at kommunen ikke bruger penge nok til sikring af vestkysten. Det er Kystdirektoratet, der tager sig af det og sender opgaven i udbud, og det ville ikke være økonomisk overkommeligt for Lemvig Kommune at løfte opgaven økonomisk alene,” siger Thomas Damgaard, afdelingsleder i Natur og Miljø.

Case Harboøre-Thyborøn-Lemvig

Vestkysten og Limfjorden

Lemvig Kommune

Et eksempel på en kapitel 1a-sag, der indtil videre er gennemført uden vanskeligheder, finder man ved Harboøre. Her er et samlet digelag dannet ud af tre eksisterende. Og faktisk har der kun været en enkelt klage ud af 3.000 interessenter.

Mellem hav og fjord. De 3.000 medlemmer af digelaget ved Harboøre må både sikre sig mod stormflod og indtrængende vand fra Vesterhavet og Limfjorden.
Kort: Geodatastyrelsen

Gode erfaringer med regelsættet

I det meget lavtliggende område er der både sommerhuse, by og landbrug. De er beskyttet af diger og klitter både mod Vesterhavet og Limfjorden. Kysten og klitterne sikres gennem Fællesaftalen mellem staten og vestkystkommunerne. Digits drift og vedligeholdelse er blevet varetaget af tre digelag. Desuden er der pumpelag, fordi der trænger saltvand ind fra havet og ferskvand fra fjorden og grundvandet presses op. Vandet pumpes ud i Limfjorden.

Diget skal ikke forhøjes lige nu. Men for at optimere og være klar til en fremtid med stigende vandstand, er de tre digelag ved at blive sluttet sammen til ét. Nogle af de gamle vedtægter stammede fra 1800-tallet.

”Heldigvis er laget forholdsvis billigt at drive, fordi der er så mange bidragsydere, og prisen for at være med skal ikke forhøjes endnu,” siger afdelingsleder Thomas Damgaard, Natur og Miljø. ”Vi har gode erfaringer med regelsættet i kapitel 1a. Det er en meget formel proces, og den har taget meget lang tid. Men der er jo også mange parter og interesser. Man skal give tid, for at det kan modnes. Men offentlighedskravene gør også, at man er på forkant i forhold til kritikerne.”

Hullet i Limfjorden

En meget stor udfordring for både Lemvig Kommune og nabokommunerne er Thyborøn Kanal. Nogle ønsker en sluse. Kystdirektoratet har peget på den mulighed at indskrænke åbningen med forlængede hofdfer, så der ikke kan komme så meget vand ind på en gang. Den løsning støtter Lemvig Kommune.

Problemet er, at Vesterhavet spiser af bunden i kanalen, så hullet bliver større og større. Så ud over fremtidens klimabetingede havstigning skal man lægge 30 centimer til, fordi der kommer så meget vand igennem kanalen under en stormflod.

Det vil give uoverstigelige omkostninger for flere af Limfjordskommunerne under stormflod i fremtiden, siger Thomas Damgaard. ”I Lemvig by var vandstanden 1,90 meter under stormen Bodil, som smadrede ydermolen. Vandet stod lige så højt under stormen Egon i januar 2015. Hvis man lægger klimaforandring og de store tværsnitsareal i Thyborøn Kanal oven i, må man forvente 2,50 meter i år 2050,” siger han.

”Opgaven er ikke overkommelig for Limfjordskommunerne alene. Man kan sammenligne med Roskilde Fjord. Der skal fire relativt velhavende kommuner finde 130 millioner, hvis de vil anlægge en beskyttende barriere ved Kronprins Frederiks Bro mellem Frederikssund og Odsherred. Her er der fire kommuner i den mindre velhavende del af landet, der skal finde nogle milliarder, hvis de selv skal finansiere en samlet løsning ved Thyborøn,” siger Thomas Damgaard.

Tvist om muren i Lemvig

Højvandmuren på havnen i Lemvig er kendt af mange. Den er en æstetisk vellykket løsning på oversvømmelsesproblemet, med fri passage og skydeporte, der kan lukkes ved højvande. Muren er anlagt og finansieret af kommunen selv, uden brugerbetaling. Og den var ikke den billigst mulige løsning.

”Muren var et led i moderniseringen af hele havnen fra industrihavn til rekreativt område med lidt autentisk havneliv. Den sikrer kommunens egne arealer, men den forhindrer også at vandet driver ind og giver oversvømmelser ved de forholdsvis få ejendomme der ligger lavt i baglandet. Så hvis man ville, kunne man godt have pålagt de grundejere, der har nytte af den, at være med til at betale,” siger Thomas Damgaard.

Men kommunen valgte at betale selv. Det kan blive et problem, hvis medlemmer af digelag andre steder i kommunen, finder det uretfærdigt, at de skal finansiere deres sikring mod oversvømmelse privat, mens borgerne i den lave del af Lemvig får gratis sikring.

”Nogle af beboerne i Harboøre går meget op i, om byrderne er retfærdigt fordelt. Jeg kunne da godt forestille mig, at et par stykker ville dedikere deres pensionisttilværelse til at undersøge, om det er i orden. Men hvis nogen vil køre den sag hele vejen igennem, må vi jo bare tage den derfra og få oprettet et digelag i Lemvig,” siger Thomas Damgaard.

Højvandmuren i Lemvig er mere end en sikkerhedsforanstaltning.
Foto: Lemvig Kommune

Case Sjælland: Nordkystens Fremtid

Projekt Nordkystens Fremtid

Halsnæs, Gribskov og Helsingør Kommune

Stormen Bodil, december 2013, underminerede den hårde kystbeskyttelse.

Foto: Gribskov Kommunes hjemmeside.

Før i tiden var der bred sandstrand langs Sjællands nordkyst mellem Hundested og Helsingør. Kystlinjen trak sig langsomt tilbage. I dag er en stor del af stranden smal og stenet. Nogle steder er den helt forsvundet. Kystprofilen bliver stejlere og den eksisterende kystbeskyttelse undermineres efterhånden.

Problemet er, at man i mange år har bekæmpet den naturlige erosion med pæle, sten og beton. Derved kommer kysten til at mangle sand. Den hårde kystbeskyttelse kan for en tid forhindre havet i at tage af skrænterne. Men i stedet tager bølgerne stranden og går i dybden. Desuden bliver erosionen forøget længere mod øst; problemerne sendes så at sige videre til naboen.

Bølgerne og strømmen fører sand og ral mod øst, hvor det blandt andet aflejres på sandbankerne Gilleleje Flak, Munkerup, Lappegrund og Disken. Noget af det aflejres også i havneindløbene. På strækningen fra Tisvilde Hegn til Dronningmølle (Gribskov Kommunes kyst) viser målingerne og beregningerne, at havet hvert år fjerner i gennemsnit 50.000 kubikmeter mere sand, end det tilfører. Det kan kun modvirkes ved sandfodring.

Sandstranden er forsvundet foran den hårde skråningsbeskyttelse øst for Tisvilde.

Illustration: COWIs skitseprojekt Sandfodring på Nordkysten, 2009, figur 5-13

Tværkommunalt samarbejde

De tre kommuner Halsnæs, Gribskov og Helsingør har etableret et samarbejde om "fælles og langsigtede løsninger".

"Især skaderne efter stormen Bodil viste, at der er behov for en bedre sikring af ejendomme, anlæg, strande, rekreative arealer, kulturværdier med mere langs den nordsjællandske kyst," skriver de på projekt 'Nordkystens fremtid's hjemmeside.

Målet er genopretning af strandene ved hjælp af sandfodring, oprydning og ændringer af den eksisterende kystbeskyttelse. Nordkysten skal bevares og udvikles for at tiltrække og fastholde borgere og grundejere og turister.

Men Gribskov Kommune har før forsøgt at få tilslutning fra grundejerne langs kysten til et stort genopretningsprojekt med sandfodring. Ved en indledende interessetilkendegivelse i maj 2011 var der lav stemmedeltagelse, men flest stemte nej. Derefter stillede byrådet sagen i bero. Belært af erfaringen vil de tre kommuner denne gang forberede sig meget grundigt før de forelægger projektet for grundejerne – og for borgerne i øvrigt.

Projekt sandfodring

Det projekt for Gribskov Kommunes 30 kilometer lange halvdel af Nordkysten, der blev foreslået af grundejerforeninger i Gribskov og skitseret af COWI i september 2009, gik ud på at genoprette kysten ved at tilføre 600.000 kubikmeter sand, lige så meget som der forsvinder på ca. 15 år. Derefter skulle kysten vedligeholdes med gennemsnitligt 50.000 kubikmeter sandfodring om året.

Projektet blev anbefalet af Kystdirektoratet som et mønstreksempel på den tankegang, direktoratet gerne ser praktiseret på mange af landets kyster.

Prisen for genopretningen blev beregnet til ca. 40 millioner kr., og vedligeholdelsen ville derefter koste ca. 4 millioner kr. pr. år. Initiativtagerne foreslog, at betalingen blev fordelt mellem alle lods ejere i en afstand af op til 1000 meter fra havet.

I dette område er der knap 14.000 parceller, langt de fleste er sommerhuse. I forslaget blev udgiften fordelt sådan at de, der bor op til 200 meter fra kysten, skulle betale tre gange så meget og de, der bor mellem 200 og 500 meter fra kysten, skulle betale dobbelt så meget som dem, der bor mellem 500 og 1000 meter væk.

Det ville betyde en årlig udgift til genopretningen de første tre år på henholdsvis 1.950, 1.300 og 650 kr. Og en årlig udgift til vedligeholdelsen på henholdsvis 450, 300 og 150 kr.

13.900 lodsejere kunne stemme ved den såkaldt vejledende afstemning 14. – 22. maj 2011. 3.200 stemte nej, 1.600 stemte ja. Derefter lod kommunalbestyrelsen sagen falde.

Interessekonflikter

”Resultatet af afstemningen blev aldrig evalueret, men mange mener, at forslaget faldt på grund af manglende betalingsvilje,” siger Kristine Vik Kleffel, der er leder af det nye, tværkommunale projekt.

Hun beskriver interessekonflikterne således:

Parterne står ofte stejlt mod hinanden. Nogle af lodsejerne i første række siger: ”Her har jeg sikret min kyst år efter år, jeg har selv betalt og jeg har tilladelse til det. Hvorfor skulle jeg så betale for det én gang til?” Nogle af lodsejerne i baglandet siger: ”De folk, der bor i første række, lukker deres trapper og spærrer kysten af for mig. Hvorfor skulle jeg så være med til at betale for at få den sikret?”

Modargumenterne lyder blandt andet: ”Når du har råd til at købe et sommerhus til 6-10 millioner, så har du vel også råd til at holde din kyst ved lige!” Og ”når folk køber sommerhus ved Nordkysten og ikke en ødegård i Sverige, så vil de nok gerne en tur på stranden frem for en tur i skoven. Så må de også bidrage til at genskabe standen og holde den ved lige.”

Som grundejer skulle staten deltage på lige fod med de private lodsejere. Mange sagde, at staten, der ejer store områder ved kysten, burde deltage. Her var modargumentet, at staten ikke har lavet hård kystbeskyttelse af egne arealer og derfor heller ikke er medskyldig i problemet.

Et af forsøgene på at holde liv i sandfodringstanken var Gribskov og Helsingør Kommunes fælles projekt Havnesand. Idéen var at billiggøre sandfodring ved at genbruge det sand, der lægger sig ved havneindløbene. Det drejer sig om 200.000 kubikmeter i Gilleleje og 100.000 i Hornbæk. Også her blev finansieringen et problem: Hvem skulle betale?

Stor velvilje i alle tre byråd

Det nye projekt blev sat i værk efter en række indledende drøftelser. Visionen er meget illustrativt beskrevet i skitseprojektet fra Hasløv & Kjærsgaard, som blev præsenteret på et fællesmøde mellem de tre byråd 30. september 2014.

Turismen i de tre nordsjællandske kommuner giver en årlig omsætning på mere end 3 milliarder kroner, og det er især stranden og naturen, der trækker turisterne til. Forud for mødet sagde formanden for Erhvervs- og Turismeudvalget i Gribskov Kommune, Michael Bruun (V): ”Hvis vi vælger en fælles løsning, hvor vi både kan beskytte og udbygge kysten, kan vi ikke bare bevare, men faktisk udbygge turismen.”

Et notat fra Institut for fødevare- og ressourceøkonomi ved Københavns Universitet beregnede den samlede gevinst af sandstrande langs hele nordkysten til en forventet ejendomsværdistigning på op til 1.870 millioner kroner.

Lokalpolitikere var lydhøre. Planerne for projektet er vedtaget enslydende og enstemmigt i de tre byråd i februar 2015 og der er afsat 2 millioner kroner til formålet (halvdelen fra Gribskov Kommune, resten ligeligt fordelt mellem Halsnæs og Helsingør Kommune).

Ambitionen er at få afklaret så mange spørgsmål som overhovedet muligt *før* man sætter en kapital 1a-sag i gang.

Før, nu og efter

Tilbagerykning af kysten ved Rågeleje fra 1954 til 2009. Mørkerødt: Vandlinje i 1954. Orange: Skræntfod i 1954. Illustration: COWIs skitseprojekt Sandfodring ved Nordkysten, 2009, figur 4-6.

Genopbygningen af den gamle bølgebryder og stranden og de gamle stenrev ved Rågeleje kan blive tiltrækkende samlingspunkter for badegæster og sommerhusejere.

Illustration: Hasløv og Kjærsgaards skitseprojekt Nordkystens Fremtid, september 2014.

Et grundigt forarbejde

Før de tre byråd efter planen skal godkende et anlægsprogram og træffe beslutning om igangsættelse af en egentlig kapitel 1a-sag i februar-marts 2016 skal en lang række spørgsmål undersøges og afklares af projektets medarbejdere og eksterne rådgivere. Undervejs skal de tre byråd have forelagt en række notater og tage dem til efterretning, træffe beslutninger og give feedback til projektgruppen og de kommunale forvaltninger. Forvaltningerne har givet de kommunale politikere en grundig redegørelse for forløbet af en kapitel 1a-sag, så de er forberedt på den langvarige proces, orienterings- og høringsrunder, godkendelser, problemer med bidragspligt, klageadgang osv.

Frem til foråret 2016 har finansieringen og betalingsmodellen høj prioritet. Dertil kommer miljøspørgsmålene, samarbejdsmodeller og borgerinddragelse.

Hvor meget koster det? Og hvor skal pengene komme fra? Et juridisk rådgivningsfirma skal undersøge de retlige muligheder for at pålægge grundejere i baglandet at betale til formålet i forhold til den fordel, de opnår. Og projektet skal udarbejde notater om kriterierne for bidragspligt, også i forhold til de eksisterende anlæg og ændringerne af dem.

”Loven siger jo, at bidrag kan pålægges grundejerne både i forhold til den beskyttelse, de opnår og de fordele, de i øvrigt opnår. Men vi oplever ingen hjælp til at beregne en rimelig nytteværdi – og hvordan man kan graduere betalingen,” siger projektleder Kristine Vik Kleffel. I det hele taget er processen ”sindssygt lang og kompliceret, og det er meget svært at finde de rette definitioner. Det er meget nemmere med oversvømmelser, hvor højdekoterne er et objektive kriterium,” tilføjer hun.

Miljø, borgerinddragelse og finansieringskilder

På miljøområdet skal det blandt andet afklares hvor sand og sten kan komme fra. Hvad siger råstofloven? Er der risiko for skade på fiskeyngel og fugleliv? Hvad med Natura 2000-områderne. Kan man suge lunger foran havneindløbene?

Inden september er det planen at få udarbejdet en for-analyse til en egentlig VVM-undersøgelse.

I spørgsmålet om borgerinddragelse har projektet opfundet et nyt ord: samskabelse. Det er vigtigt at udvikle et velfungerende samarbejde mellem de tre kommuner og at undgå, at mange mindre konflikter mellem naboer kan blokere for det overordnede samarbejde. I denne del af projektet skal der tages stilling til afholdelse af borgermøder, dialogportal på nettet mv.

Projektet skal kortlægge udgifterne på de enkelte delstrækninger beskrive en model for finansieringen. Spørgsmålet er ikke blot hvor meget hver grundejer skal betale til anlæg og drift, men også om der kan rejses penge ved fundraising og hvor meget kommunerne kan bidrage med ud over deres forpligtelser som grundejere og medlem af et kommende sandfodringslag. For eksempel begrundet i turistinteressen og offentlighedens adgang til forbedrede strande.

Et ømt punkt er statens rolle. Staten er en stor grundejer langs kysten. Hvor meget er den villig til at bidrage?

”Jeg hører mange sige, at når staten betaler til sikring af Jyllands vestkyst, hvorfor så ikke til os, der har den mest erosionstruede kyst,” siger Kristine Vik Kleffel.

Forslag om kystbeskyttelsesfond

Gribskov Kommunes borgmester, Kim Valentin, har et finansieringsforslag, som efter hans opfattelse kan gyde olie på vandene.

”Mange lodsejere mener at kommunen og staten skal træde til med finansiering, og nogle af dem har simpelthen ikke pengene. Mit forslag går ud på at oprette en kystsikringsfond, som udsteder obligationer på de almindelige finansielle markeder og udsteder lån til grundejerne nær ved kysterne.

De kunne få ret til at låne f.eks. 20 – 50.000 kroner med første prioritet i deres ejendomme. Det ville realkreditselskaberne sikkert også være interesserede i, for kystsikring bevarer jo ejendommens værdi,” siger han.

For tiden er lånerenten på obligationsmarkedet held nede på mindre end en procent. ”Kommunerne er enige om at samarbejde, men vi er ikke nået til lodsejerne endnu, og når vi kommer til at snakke med vores borgere om finansiering, bliver det sikkert et problem. Derfor vil jeg gerne have en løsning i hånden,” siger Kim Valentin.

”Jeg tror på, at vi får problemerne løst, men det bliver ikke uden sværdslag, hvis vi skal tvinge noget igennem, som ikke alle er tilfredse med. Det bliver nemmere, hvis vi har en billig finansiering. Det er svært at argumentere for, at man ikke kan klare et trediveårigt lån på 20-50.000 kroner til 1 procent i rente. Jeg har foreslået miljøministeren det og jeg har også stillet forslaget i mit eget parti, Venstre. Jeg presser på, hvor jeg kan.”

Kommunal lånegaranti er Kim Valentin ”knap så vild med”.

”Renten vil blive højere og kommunerne kan godt komme ud for, at de i fremtiden bliver pålagt at værdisætte deres garantier i regnskaberne. Det er ikke uden risiko for en kommune,” siger han.

Case Jyllinge Nordmark

Parcelhus på Lupinvej, Jyllinge efter stormen Bodil.

Foto: Grontmij/Roskilde Kommune

Jyllinge Nordmark og Roskilde Fjord

Roskilde Kommune

”Stormen Bodil var og er en katastrofe,” sagde Roskildes borgmester, Joy Mogensen, den 20. januar 2014 på et borgermøde i Jyllinge. ”Med hensyn til fremtidssikring, så er målet at finde den bedste og rigtige løsning. Men løsningen skal ikke trækkes i langdrag... Vi kan betale vores del af en eventuel større løsning, der involverer flere kommuner og eventuelt staten... Set fra borgmesterstolen bør Roskilde Kommune finansiere mest muligt inden for lovens rammer.”

Senere har byrådet bevilget 44,3 millioner kr. til sikring i Jyllinge og i Roskilde inderfjord.

Lavtliggende helårsboliger

Bebyggelsen i Jyllinge Nordmark bestod oprindeligt af kolonihaveagtige sommerhuse, hvor beboerne var forberedt på at bruge gummistøvler. I 1980'erne og 1990'erne blev de i praksis forvandlet til helårsbeboelse. Forgæves pålagde Planstyrelsen den daværende Gundsø Kommune at sætte en stopper for det, og i 1990 fik kommunen efter lange og seje forhandlinger lov til at udlægge det til helårsbeboelse.

Lokalplanen, som blev revideret i 1994, tillader byggeri, hvis byggekoten er højere end 1,50.

”På det tidspunkt vidste man godt, at der i den højde var oversvømmelse mere end hvert tyvende år. Det viste den statistik, man dengang havde til rådighed,” påpeger formanden for Grundejerforeningen Strandvænget i Jyllinge Nordmark, Bjarke Johnsen.

I dag er de fleste enige om, at området aldrig burde være udlagt til helårsbeboelse. Mange af de nuværende lodsejere mener, at kommunen må have en forpligtelse til at løse problemerne, når det var den, der gav lov til at bygge helårsboliger, tilføjer Bjarke Johnsen.

Men Roskilde Kommune har sin juridiske rådgiver, advokat Mads Kobberø's ord for, at den ikke af den grund har et objektivt ansvar for at sikre beboerne. På den anden side må den gerne gøre det og betale regningen. Det er ikke forbudt i henhold til kommunalfuldmagten, siger det juridiske notat.

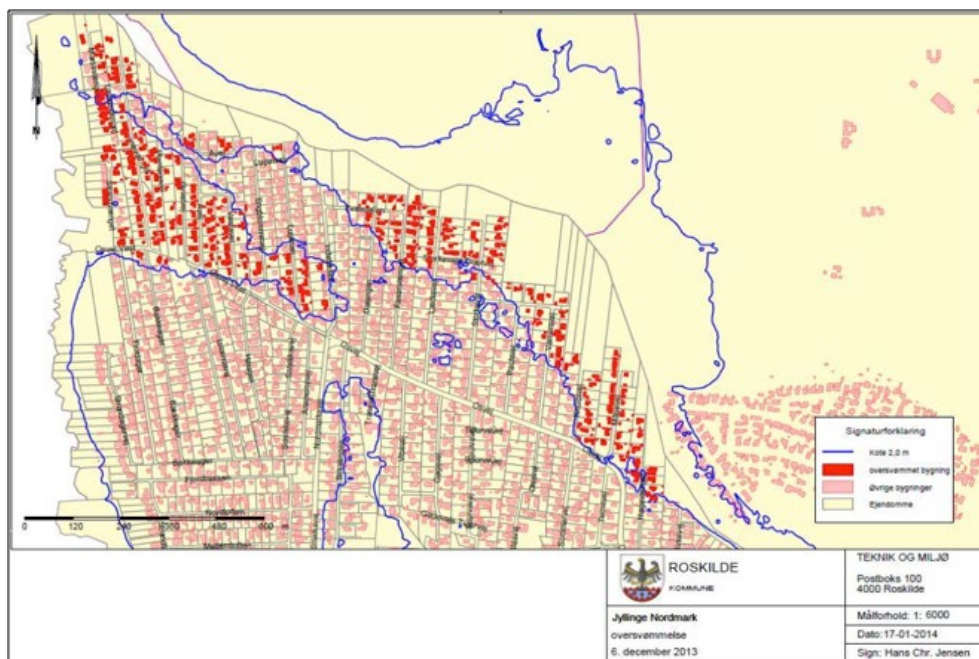
Pludselig blev der meget vådt

Da stormen Bodil kom, var Roskilde Kommune, som led i klimatilpasningen, i fuld gang med at sikre området mod oversvømmelser, ikke fra fjorden, men fra landsiden, hvor Værebros Å i 2007 gik over sine bredder. Handleplanen gik ud på at forbedre dræn og afløb og etablere pumpebrønde og trykledninger, så området kunne afvandes, også når udløbene til fjorden var lukket under højvande.

”Men den 6. december 2013 blev der pludselig meget vådt i udgravningerne,” siger chefkonsulent Hans Christian Jensen, Roskilde Kommune. ”Vandet løb bag ind i dem, og med et slag blev prioriteringerne ændret. Nu blev hele opmærksomheden rettet mod stormflodssikring.”

Det første forslag til lokal stormflodssikring af Jyllinge Nordmark var et bredt dige i kote 1,40, som i tilfælde af stormflod hurtigt kan forhøjes ved at udlægge vandfyldte ’pølser’, såkaldte watertubes. Sammen med forslagene til sikring i Roskilde Inderfjord, hvor flere ejendomme blev oversvømmet og Vikingskibsmuseet var faretruende nær ved at blive det, løb udgifterne ifølge rådgivernes overslag op i 44,3 millioner kroner. Dette beløb blev bevilget af byrådet.

Roskilde Kommunes løfte om kommunal finansiering har ikke været videre populært i de mange andre kommuner som fastholder, at det efter kystbeskyttelseslovens ordlyd er lodsejerne selv, der skal betale for kystbeskyttelse.

231 huse blev oversvømmet som følge af stormen Bodil i december 2013. Løsningen er diger langs fjorden og Værebros Å og et dige med sluse over åens munding.

Illustration: Roskilde Kommune og Grontmij

Hvad kan kommunen, hvad må den og hvad skal den?

Det er et grundprincip i Kommunalfuldmagten, at en kommune ikke må forskelsbehandle borgerne, men kun bruge penge på formål, der tjener almenvellet. Forvaltningen i Roskilde Kommune læste vejledningen fra Kystdirektoratet sådan at kommunen *skal* deltage i finansieringen af kystbeskyttelsesforanstaltninger i det omfang, den selv er lodsejer, og desuden *kan* gøre det i det omfang, der er tale om almennyttige formål som for eksempel beskyttelse eller forbedring af rekreative værdier.

”Faktisk var der en rekreativ sti med offentlig adgang i den lokalplan for området, man vedtog i begyndelsen af 1990’erne. Så vores første råd var, at kommunen lovligt kunne deltage i medfinansiering, hvis der blev skabt mulighed for en rekreativ sti. Den sammenkædning har siden vist sig at give megen konflikt,” siger Hans Christian Jensen.

I juli 2014 spurgte folketingsmedlem Hans Christian Schmidt gennem Folketingets Miljøudvalg om Roskilde Kommune efter kommunalfuldmagten må dække mere end en tredjedel af omkostningerne til etablering af diger m.m. Miljøminister Kirsten Brosbøl svarede 28. august 2014, at der er lovhjemmel i kystbeskyttelsesloven til at kommunerne kan yde et bidrag. ”Det er op til kommunerne, hvorvidt de ønsker at yde et bidrag og i givet fald hvor stort et bidrag. Kystbeskyttelsesloven begrænser ikke bidragets størrelse, og eftersom kommunens adgang til at yde støtte til formålet er reguleret i den skrevne lovgivning, skal spørgsmålet ikke vurderes efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse, de såkaldte kommunalfuldmagtsregler” hedder det i besvarelsen.

Nej til den billigste løsning

Ved høringsrunden fra februar til maj 2014 blev det klart, at borgerne i Jyllinge Nordmark ikke ville nøjes med fase 1 i det forelagte skitseprojekt – en dæmning i kote 1,40 plus udlægning af såkaldte watertubes op til en højde på 2,20 ved varsel om stormflod. De ønskede et fast og solidt dige op til en højde på 2,75 (2,20 plus bølgeskvulp plus klimafremskrivning) og det kunne ikke gå hurtigt nok.

Undervejs havde kommunens forvaltning kontakt til grundejerne gennem en arbejdsgruppe bestående af Torben Møbjerg, Erik Krøll og Bjarke Johnsen, formænd for henholdsvis Grundejerforeningen Enggård, Grundejerforeningen Jyllinge Sommerland og Grundejerforeningen Strandvænget.

Deres holdning var, at selv den bedste og dyreste løsning ville være billig i forhold til de store tab, grundejerne havde lidt og risikerede at lide igen. Torben Møbjerg bedømmer tabene til op mod 200 millioner kr. ved en stormflod.

”Situationen er, at ejendomsmarkedet er gået helt i stå. Så snart der står Jyllinge i en salgsannonce, holder folk sig væk, også selv om huset ligger i kote 3. Så der er et meget stort ønske blandt grundejerne om at få sagen ordnet, så folk kan sælge deres boliger igen eller tage lån i dem,” siger miljøsagsbehandler Julie Nyrop Albers.

Kommunal lånegaranti

Enden på det blev, at projektet blev opgraderet efter beboernes ønske.

”Ved at udvide sikringen fik vi opbakning fra mange flere. Mange huse har tabt en million i værdi, også selv om de ligger højere end kote 2,40,” siger Erik Krøll. Når diget bliver højere stiger kystbeskyttelsens nytteværdi – og flere bliver villige til at dele betalingen.

”Hvis vi havde klimasikret til år 2100 i stedet for år 2050, ville vi have fået endnu flere med,” siger Erik Krøll.

Efter justeringen er prisen for projektet blevet dobbelt så høj – omkring 22 millioner kr. Af kommunens bevilling på 44,3 millioner var de 11 øremærket til Jyllinge Nordmark, og det beløb ligger fast. Men kommunen tilbyder kommunal lånegaranti ved finansieringen af resten. Det betyder, at medlemmerne i det kommende digelag ikke selv behøver at blive kreditvurderet og optage lån – hvilket jo kan være vanskeligt, hvis man bor i en ejendom, der har mistet sin salgsværdi. Grundejernes ydelse til renter og afdrag på lånet vil blive i størrelsesordenen 100 kr. om måneden.

Set fra kommunens synspunkt er der en rimelig balance i økonomien, vurderer Julie Nyrop Albers: Kommunen skyder 11 millioner i projektet, men får til gengæld løst et mangeårigt problem – og gavn af stigende ejendomsværdier og skatteindtægter.

Problemer i sigte

Sagen er nu nået til det punkt, hvor man kan gå i gang med den egentlige sagsbehandling efter kystbeskyttelseslovens kapitel 1a. Mange udfordringer og konflikter venter forude, påpeger Julie Nyrop Albers.

For eksempel ligger 35 af de berørte ejendomme ikke i Roskilde Kommune men på den anden side af Værebros Å i Egedal Kommune, som derfor skal gennemføre hele den samme sagsbehandling som Roskilde. Der skal samarbejdes for at nå et fælles resultat.

En anden udfordring er, at dæmningen over Værebros Å i sagens natur ikke kan afsluttes midt i åen. Derfor skal den føres ind i et fredet område på den anden side, som hører til Frederikssund Kommune. Måske vil en ny lokalplan og endda ekspropriation blive nødvendig. Det er borgerne i Roskilde (og Egedal) Kommune, der får fordel af det, men det er Frederikssund Kommune, der skal behandle sagen. Og to forskellige fredningsnævn skal blive enige om samme dæmning.

En tredje udfordring er den langvarige procedure i den kapitel 1a-sag, der nu er sat i gang. Fra første færd har både de berørte grundejere og de lokale politikere ønsket en hurtig beslutning og en hurtig etablering af det nye anlæg.

”Det virker som om loven er lavet til nogle, der har meget bedre tid, end vi har,” siger Julie Nyrop Albers og Hans Christian Jensen. Myndighedsbehandlingen er tung og langvarig, og der er rigtig mange muligheder for at påklage afgørelserne. ”Selvfølgelig skal der være klagemulighed, men hver klage indebærer en risiko for forsinkelse i et halvt eller et helt år, og det kan ske mange gange i løbet af processen” siger Julie Nyrop Albers.

Hvem skal være bygherre?

Samarbejdet med de tre grundejerforeningsformænd har været godt, men der burde være en mulighed i loven for at danne et midlertidigt digelag, som er demokratisk valgt og har mulighed for at træffe bindende beslutninger, siger Julie Nyrop Albers og Hans Christian Jensen. Det problem spidser sig til i spørgsmålet om bygherrerollen.

Torben Møbjerg siger: ”Vi bliver bygherre, men kommunen vil støtte os, blandt andet ved indgåelse af kontrakter med rådgivere og entreprenører.” Erik Krøll mener derimod at digelaget ikke skal dannes før anlægsarbejderne er færdige. ”Vi kan ikke stå som bygherrer, klare myndighedsbehandlingen og hamle op med biologerne i diskussioner om indgreb i beskyttede Natura 2000-områder. Det kan kommunen,” siger han. Bjarke Johnsen mener at kommunen med vilje har begrænset kontakten til de få grundejere i første række, der får de største gener og derfor må forventes at være mest kritiske.

Kommunen forudser problemer, hvis den påtager sig rollen som bygherre. Normalt kan en kommune og en privat bygherre ud fra hver sine interesser søge et kompromis mellem myndighedskrav og økonomiske interesser. ”Men lad os antage at dette projekt bliver fordyret af hensyn til naturinteresserne. Kan vi så som bygherre acceptere det, samtidig med at vi som kommune har besluttet at alle udgifter ud over det oprindelige tilsagn om kommunal medfinansiering på 11 millioner kroner skal betales af grundejerne selv? Den usikkerhed er farlig, den kan vi få meget ballade ud af,” påpeger Hans Christian Jensen.

”I funktionen som bygherre skal man træffe beslutninger, som kan være ubehagelige. Vi har haft en interesse i at inddrage repræsentanter for de lokale interesser i arbejdet så tidligt som muligt, for

at undgå, at det bliver kommunens projekt. Hvis nogen skal eksproprieres som følge af projektet, kan jeg godt forstå at deltagerne i den uformelle arbejdsgruppe nødig vil møde dem nede i Brugsen. Men vi, der er ansat i kommunen, og de kommunale politikere har da heller ikke lyst til at blive voldsomt upopulære for at gennemføre et projekt, som det er de lokale beboere, der har gavn af. Der mangler et regelsæt, for eksempel at kommunen kan varetage bygherrerollen, men at det sker på mandat fra digelaget. Digelaget skal træffe de principielle beslutninger, så kan kommunen udføre dem i praksis," foreslår Hans Christian Jensen.

Spørgsmålet om hvem der præcis skal være medlem af det kommende digelag og hvordan udgifterne skal fordeles, er genstand for en tilsvarende uenighed. De tre grundejerforeningsformænd ønsker at kommunen skal spille ud med en model. Kommunen ønsker at få et forslag fra grundejerne, som den kan regne med, at der er tilslutning til.

Sti sætter sindene i kog

Forslaget om en offentlig sti gennem naturområdet uden for diget risikerer at forsinke projektet. Bjarke Johnsen's grundejerforening har kun 14 medlemmer. Deres huse ligger i første række mod vandet. Blandt dem er der flertal imod projektet, hvis ikke forslaget om stien bliver taget ud af det.

"Hvis der ikke havde været oversvømmelsesproblemer, ville kommunen have fået et rungende nej til at lave en sti gennem det område, fordi det er Natura 2000-område," siger Bjarke Johnsen. "I sådan et område må man kun ændre noget, hvis tungtvejende samfundsinteresser taler for det."

Efter de 14 grundejeres mening vil stien betyde, at det naturskønne område bliver åbnet for "alle mulige mennesker, der slår sig ned, kører knallert og så videre".

"Folk siger, at det vil forringe værdien af deres ejendom. Nogle har fået ejendomsmæglere til at vurdere det – og enkelte er nået frem til at stien vil forringe ejendommens værdi mere end stormflodssikringen vil forøge den. Derfor siger de nej. Det er en ligtorn, og den kan medføre, at hele sagen bliver trukket i langdrag," siger Bjarke Johnsen.

Grundejerne i første række har tilbudt at diget kan rykkes ind på deres grunde, væk fra naturbeskyttelsesområdet, hvis man til gengæld undlader at anlægge stien. På byrådets møde i april, hvor det blev besluttet at fremme kystbeskyttelsessagen, stillede Venstres og De Konservatives repræsentanter forslag om at undlade stien. Det blev nedstemt af flertallet.

Regional helhedsløsning

Som sagerne nu står, er der risiko for, at kystbeskyttelsen ved Jyllinge Nordmark på lidt længere sigt vil vise sig at være en overinvestering.

Det oprindelige forslag om et lavere dige og en mobil stormflodssikring var nemlig afpasset med forslaget om en regional stormflodssikring ved Kronprins Frederiks Bro mellem Frederikssund og Odsherred.

Forslaget går ud på at bygge en fast sikring med spunset væg langs broen og op langs kysten i begge sider, og et sluseanlæg i fjorden. Slusen kan holdes åben ved dagligt vande og moderat højvande op til 1,5-1,7 meter, sådan at strandengene langs kysterne længere mod syd bevares, men lukkes når der er varsel om stormflod over en vis højde.

Det ville passe godt med det foreslåede dige på 1,40 meter ved Jyllinge Nordmark. Et dige i 2,75 meters højde ville være næsten overflødigt, eftersom diget ved Frederikssund skulle være 2,60 meter højt. Forslaget om dige og sluse ved Frederikssund blev udarbejdet af rådgivningsfirmaet Rambøll på Roskilde Kommunes initiativ, som en samlet løsning på oversvømmelsesproblemerne i hele området.

"Men områderne omkring Roskilde Fjord er fuglebeskyttet, så det ville tage meget lang tid med

krav om miljøundersøgelser af gennemstrømning, bundforhold og så videre før man kan få tilladelse til et sådant projekt,” siger Torben Møbjerg. Han mener at pengene til det igangværende projekt i Jyllinge Nordmark er givet godt ud, fordi det er en væsentligt hurtigere løsning, der også sikrer området mod oversvømmelser fra landsiden, når Værebros Å går over sine bredder ved skybrud.

Efterlyser ny lovgivning

De nuværende regler og love er ikke tilstrækkelige til at fremme regionale løsninger, mener både borgmestrene i de berørte kommuner og de to sagsbehandlere i Roskilde. ”Der er brug for en stats-pulje eller en fordelingsmodel i forhold til regionale projekter. Det efterlyser vi rigtig meget. I stedet for at vi i Roskilde kommer til at bruge langt over 44 millioner kroner lokalt, ville der være fornuft i at gå sammen regionalt om at sikre mange flere. Men som det er nu, er der ikke noget, der understøtter det. Det er vanskeligt at arbejde sammen på tværs af kommunerne, det kræver enighed om finansieringen, og der er mange andre udfordringer i det,” siger Hans Christian Jensen.

”En sluse ved Frederikssund var oprindeligt vores forslag, men Frederikssund Kommune er blevet meget interesseret i projektet, fordi det også i høj grad vil bidrage til deres egen oversvømmessikring. For os er det en løsning på langt sigt, men der er ingen tvivl om, at der er behov for en hurtig løsning herinde i bunden af fjorden,” siger Julie Nyrop Albers.

Case Korsør

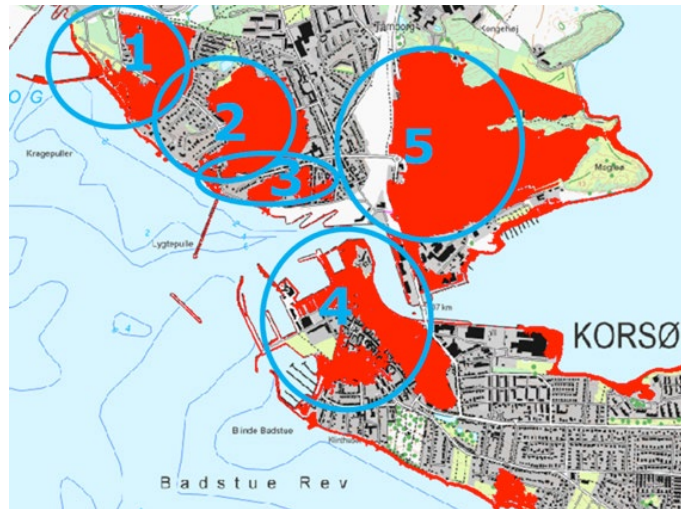

Illustration: Korsør kommune

Stormflodssikring af Korsør by

Slagelse Kommune

Korsør blev udsat for omfattende oversvømmelser i november 2006, og byen er udpeget som risiko-område i henhold til EU's oversvømmelsesdirektiv. Det er en stor opgave at sikre byen, især byker-
nen og områderne nord for havnen (område 4 og 5 på kortet).

I fællesskab med andre sjællandske kommuner presser Slagelse Kommune på for at få staten til at yde mere til kystbeskyttelsen i de indre danske farvande. Det er sket gennem det såkaldte borg-
mesterbrev og ved et møde med miljøminister Kirsten Brosbøl i Korsør i efteråret 2014.

Men samtidig er kommunen forholdsvis langt fremme med kystbeskyttelsen på grundlag af den gældende lovgivning. "Slagelse Kommune ønsker, ligesom mange andre kommuner, en revision af loven og en forbedret vejledningen. Loven er ikke optimal, men den er nu engang det grundlag vi har," siger Merete Hvid Dalnæs, der er kommunens projektleder i sager om kystbeskyttelse.

Kystplanen – et værktøj for borgerne

På grund af stormfloden i 2006, var der en stærk politisk vilje til at fremme kystbeskyttelsen, da kommunen overtog opgaven fra amtet ved årets udgang. Slagelse Kommune fik udarbejdet Kystplan 2009. Den beskriver alle de områder langs kommunens 180 kilometer lange kyststrækning, hvor der er risiko for oversvømmelse. Den giver en indføring i problemernes art og omfang og anbefalinger til løsningen af dem.

"Planen er kommunens hjælpeværktøj til lodsejerne, der jo har ansvaret for kystbeskyttelsen," siger Merete Hvid Dalnæs. "Senere har vi gennem et EU-støttet projekt fået værdikortlagt 10 byom-
råder og har selv betalt for værdikortlægning af 8 sommerhusområder."

Kortlægningen viste, at risikoen for tab af værdier er størst i Korsør by. På denne baggrund og kli-
maplanen 2011 besluttede byrådet at sætte gang i kystbeskyttelsen i Korsør by.

"Det skete under den forudsætning, at dem, der skal være med til at betale, også skal være med til at bestemme. Derfor satte vi gang i den helt store borgerinddragelsesproces," siger Merete Hvid

Dalnæs. På forhånd har kommunen politisk besluttet, at vandhøjde, der skal sikres til, er kote 2,25. ”Kystdirektoratet vil ikke melde et tal ud, det kunne vi godt have brugt, så vi ikke skal sidde ude i kommunerne og tage den beslutning hver for sig. Men vi valgte at sige vandstanden under stormfloden i 2006 plus et tillæg for klimabetinget vandstandsstigning på 25 centimeter frem til år 2050 plus et tillæg for bølgeoverskyl, i alt 2,25 meter.”

Langvarig modningsproces

I Korsør har kommunen valgt at koncentrere sig om bydelen Halskov nord for havnen og bykernen i første omgang (område 1, 2 og 3 på kortet). ”Vi vidste, at løsningerne i den indre by ville give os de største og sværeste problemer. Dem sparkede vi midlertidigt til hjørne og gik i gang fra en ende af med de mere overkommelige løsninger i Halskov. Problemerne har vi taget stilling til efterhånden som de opstod. Derved har vi samlet erfaringer, som kommer os til gode nu, hvor vi er gået i gang med område 4 og 5,” siger Merete Hvid Dalnæs.

Processen tager meget lang tid, men det må den også gerne, for det er en modningsproces, siger hun. Grundejerne og politikerne, forvaltningen selv og alle de mange interessenter skal vænne sig til tanken.

For at få et grundlag, lavede kommunen et ’omvendt udbud’: Fire rådgivere blev spurgt, hvad de kunne komme op med af løsninger på Korsørs oversvømmelsesproblemer for 350.000 kroner. Der kom tre forslag, det ene blev valgt, og det projektforslag, der kom ud af det, blev brugt som grundlag for at lave et brev og en folder, som blev sendt ud til ca. 1000 grundejere i Halskov i september 2013. De blev inviteret til et informationsmøde, hvis de havde lyst til at være med i en dige-gruppe. Cirka 30 personer fra de tre områder i Halskov meldte sig.

Dige-grupper har udviklet projekterne og truffet beslutningerne

De personer, der ønskede at være med i en dige-gruppe stillede derefter op til valg på møder for grundejerne i de tre områder, og nye kandidater kom til på møderne. På den måde blev det sikret, at de faktisk repræsenterede grundejerne i de beslutninger, de skulle træffe.

Merete Hvid Dalnæs gav gruppe-medlemmerne lektier for: I skal holde møder uden mig, for det er jo jeres dige. Inden vi ses næste gang, skal I ud og tale med jeres naboer. I skal sætte jer ind i dit og dat og tage stilling til det, så vi kan træffe beslutning på næste møde...

”Mange har spurgt, hvordan jeg dog turde gøre det, for de var jo frivillige. Men det gjorde jeg altså. Og det har været med til at skabe ejerskab til projektet,” siger hun. ”I øvrigt var der mange af dem, der vidste meget mere end mig, både om processen og indholdet,” siger hun.

I Dige-grupperne blev der for eksempel truffet beslutninger om beskyttelsesniveauet ud fra oplæg fra inviterede rådgivere. Der blev også truffet beslutninger om betalingsprincipper og partsfordeling. Grupperne fik forelagt forskellige eksempler på, hvordan udgifterne kunne fordeles. Dige-gruppe 1 valgte for eksempel en helt enkel og ligelig fordeling: Hvert hus betaler en part, uanset husets størrelse og beliggenhed. Dige-gruppe 3 foretrak en løsning hvor alle huse, der sikres mod oversvømmelse på grunden, betaler én part, men huse, der ligger lavere og derfor også sikres mod oversvømmelse af selve huset, betaler to parter. Der har ikke været forslag om at inddrage andre former for nytteværdi eller differentiering mellem små og store ejendomme i partsfordelingen.

Kommunens finansielle bidrag

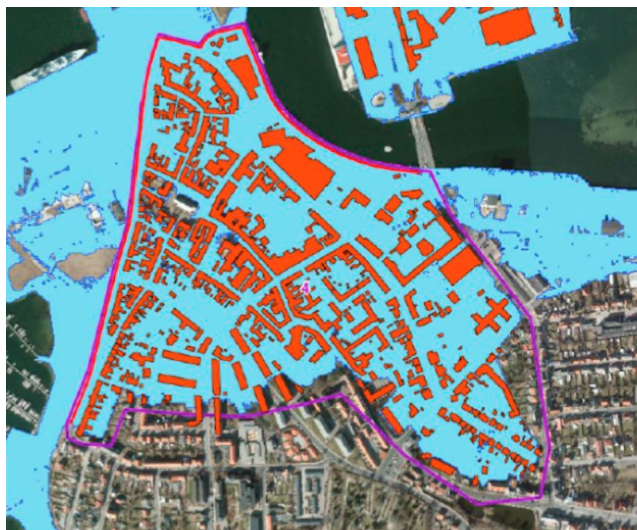
Grundprincippet er, som angivet i kystbeskyttelsesloven, at alle de lodsejere, der bliver sikret, skal være med i det kommende digelag og betale udgifterne til anlæg og drift. Kommunen selv bidrager som grundejer og betaler desuden et beløb til hvert område som dækker almene formål såsom sik-

ring af offentlige institutioner, adgangsveje og forbedring af stranden. Kommunen dækker udgifterne til tekniske analyser, borgerinddragelse og sagsbehandling.

Dertil kommer at kommunen tilbyder lån med kommunal garanti til finansiering af de i alt ca. 14.000 kr. pr. grundejer i den dyreste dige-gruppe. Ydelserne på lånet og de to procent af anlægsudgiften, der er sat af til vedligeholdelse, tilbyder kommunen at opkræve via ejendomsskattebilletten og sende videre til det kommende digelag.

Oversvømmelser i Korsør indre by i tilfælde af en hundredeårs-hændelse med 30 centimeters klimatillæg.

Illustration: Slagelse Kommune

Indre by: Sluse eller dæmning?

Alt dette tog et år, før kapitel 1a-sagen blev indledt med udsendelse af 900 breve med anmodning om interessetilkendegivelse i slutningen af 2014. Kun en tredjedel svarede, men der var stort flertal for et ja i alle tre områder. Kommunen besluttede at fremme sagen. I to af områderne blev der indgivet klager. I det tredje område er man gået videre med færdiggørelsen af projektet. Når det er færdigt, skal det sendes ud til grundejerne, som så skal indkaldes til møde og stemme igen før byrådet træffer endelig beslutning.

”Forløbet har givet os erfaringer og momentum til at gå videre med beskyttelsen af resten af Korsør,” siger Merete Hvid Dalnæs. I den indre by er der langt flere personer og interesser at tage hensyn til, og derfor vil borgerinddragelsen blive vanskeligere.

Først skal der træffes beslutning om en sluse- eller en dige-løsning. En hæve-sænke-sluse over havneindløbet er en effektiv løsning, som også vil sikre områder i Korsør Nord bag byen, herunder en lavtliggende strækning på motorvejen øst for Storebæltsbroen. Men det er også langt den dyreste løsning. Diger rundt om den indre by og langs den østlige del af område 5 er væsentligt billigere. Opgaven som facilitator af processen er altså at få de tekniske muligheder og deres økonomiske konsekvenser nøje belyst.

I forhold til erosionsproblemer, som for eksempel i Nordsjælland, er det mere enkelt at fordele betalingen i oversvømmelsessager, hvor man kan bruge højdekoten som kriterium, siger Merete Hvid Dalnæs. Men hun har lidt svært ved at forstå, at andre kyst- og fjordbyer anser betalingsfordelingen for stormflodssikring af byområder for at være et uoverstigeligt problem. Egentlig er det jo bare at lægge et matrikelkort hen over et oversvømmelseskort og indføre resultaterne i et regneark til beregning af betalingsfordelingen under forskellige forudsætninger, bemærker hun. Kommunens eget bidrag vil blive væsentligt større end i Halskov, fordi der er mange flere offentlige institutioner og mere almenyttig infrastruktur, der får gavn af sikringen.

Drømmen om en strandpark

Undervejs i forberedelserne til kystbeskyttelsesprojektet i Halskov blev medlemmerne af dige-grupperne inviteret til en 'drømmedag', hvor de, med hjælp fra en arkitekt efter eget valg, udviklede idéen om en strandpark. En kunstig ø, skabt ved sandfodring, vil medvirke til at svække bølgeslaget mod kysten og erosion af klinten. Samtidig vil området, med promenade og forbindelsesbroer blive et trækplaster for mange forskellige befolkningsgrupper i Korsør og tiltrække besøgende udefra, mener forslagsstillerne. De foreslår også at den gamle færgehavn i Halskov bliver omdannet til et Marina Center for vandsport af forskellig art.

Drømmen lever nu sit eget liv. Dige-grupperne gik videre med deres forslag til borgmesteren, og da sommeren 2014 var omme, var der afsat 30 millioner kroner til formålet på det kommende års budget og nedsat et udvalg til at rådgive kommunalbestyrelsen om emnet. Dette såkaldte paragraf 17 stk. 4-udvalg, fik dog senere fik udvidet sit kommissorium, så det også kan inddrage andre forslag til udvikling af Korsør.

Bestræbelserne på at inddrage byens borgere i kystbeskyttelsen gav altså grobund for en græsrodsbevægelse for en bynær strandpark, endda i en by der er omgivet af gode sandstrande både mod syd og mod nord.

Idéen om en strandpark ved Halskov udsprang af forberedelserne til kystbeskyttelse.

Illustration:
Slagelse kommune

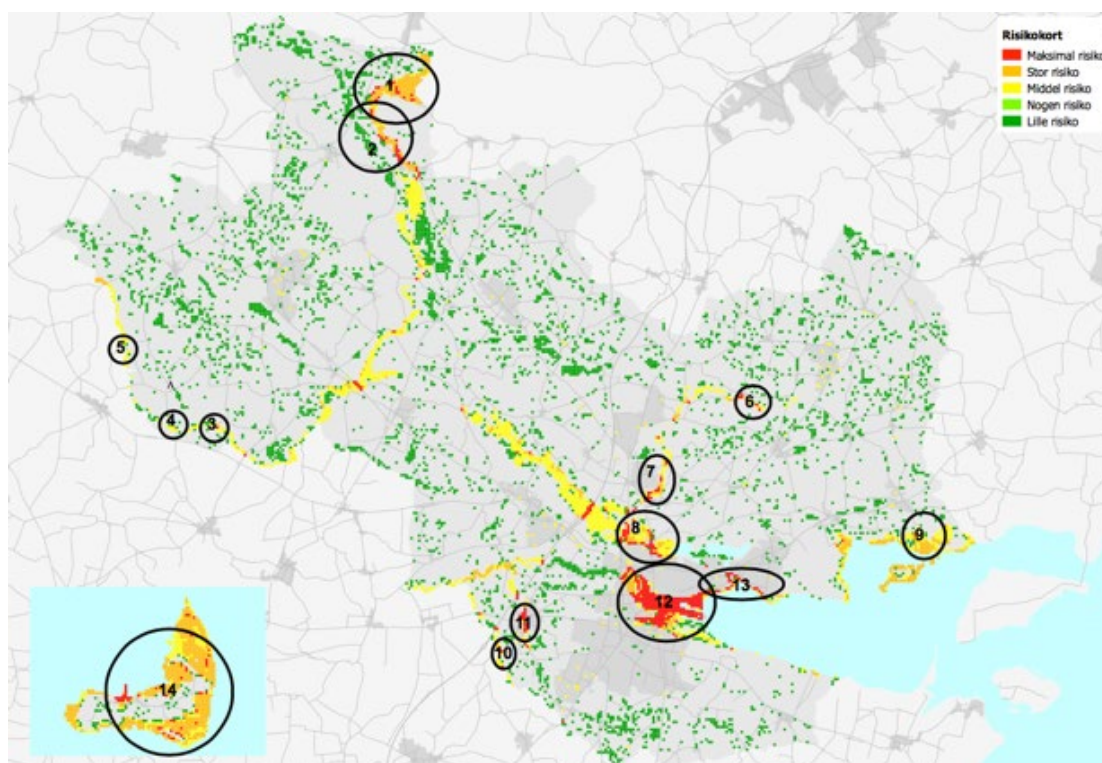

Drømmen om en strandpark ved Halskov, i fugleperspektiv.

Illustration:
Slagelse Kommune

Case Horsens

Horsens Kommunes Klimatilpasningsplan: Risikoen for oversvømmelser er størst i midtbyen (område 12), især hvis skybrud og høj vandstand i fjorden forekommer samtidig.

Horsens midtby

Horsens Kommune

Det største stormflodsproblem i Horsens er risikoen for oversvømmelser i midtbyen. Men Horsens Kommune forholder sig afventende til en ændring af lovgivningen. Set fra kommunens synspunkt er der påtrængende behov for ny lovgivning med klare retningslinjer for, hvem der har ansvaret for beskyttelsen af de danske kyst- og fjordbyer, og især hvem der skal betale for det.

Efter kommunens mening egner den nuværende kystbeskyttelseslov sig ikke til beskyttelse af tæt bebyggede områder.

Selvskabt plage

Ifølge Eigil Holm, der er formand for Foreningen Horsens Ren Fjord, nåede vandstanden under stormen i 2006 næsten op på to meter i Horsens Fjord, og dæmningen langs Bygholm Å var meget tæt på at løbe over. I værste fald kunne bykernen være blevet oversvømmet med en blanding af vand fra fjorden, regnvand og kloakvand.

”Horsens er i sin tid anlagt på en ’hylde’ ved Bygholm Å, og der lå den helt frem til forrige århundrede. Så længe man holdt sig oven for skrænten, var der ingen problemer. Ved bebyggelsen af de lavtliggende områder er der opstået selvskabte problemer. Det gælder også rådhuset, der ligger så lavt, at tilkørselsvejen på bagsiden må fungere som dæmning,” siger Eigil Holm.

Løsning: Dæmning og sluse

Horsens klimatilpasningsplan, 2013, peger tydeligt på midtbyen som det område, der er i størst risiko for oversvømmelser og hvor tabet af værdier vil være størst.

”Den eneste løsningsmulighed er for mig at se at lave en form for dæmning eller anden stigning langs fjorden og en sluse i åen med en pumpestation,” siger seniorkonsulent i Horsens Kommune Keld Rasmussen.

Men spørgsmålet er, hvordan en sådan løsning, som måske vil koste over 100 millioner, skal finansieres, tilføjer han. Teoretisk set kunne kommunen godt beslutte at den selv vil gennemføre kystbeskyttelsen og betale den. Men man må ikke hæve skatten.

I Aarhus har forsyningsselskabet Aarhus Vand finansieret en tilsvarende løsning, med den begrundelse at forsyningsselskabet kunne spare investeringer i forsinkelsesbassiner til regnvand ved i stedet at bruge åen og pumpe overskydende vand ud i havet i tilfælde af skybrud. Den løsning kan man ikke bruge i Horsens, for der er ikke stillet krav til Horsens Vand om forsinkelsesbassiner, derfor kan de ikke pålægges at betale for sluse og pumpestation.

En anden mulighed er at forlægge en omfartsvej til havneområdet på en sådan måde, at den vil kunne fungere som dæmning.

I forbindelse med ombygninger på havnen er det besluttet at forhøje koten til mellem 2 og 2,6 meter. ”På sigt kan man håbe at få lavet en slags dæmning på den måde, men der er ikke taget stilling til, hvad man så skal gøre ved de huller, der vil opstå ind imellem,” siger Keld Rasmussen.

En billig del-løsning er at istandsætte og hæve de eksisterende diger langs med Byholm Å. ”At lappe de værste huller vil begrænse oversvømmelser fra åen, også når vandet stiger på grund af høj vandstand i fjorden. Det har vi fået lavet en analyse af. Den viser samtidig, at hvis man virkelig vil gøre noget, så er det den store løsning, der skal til. Lappeløsninger gavner kun ved mindre vandstandsstigninger,” siger Keld Rasmussen.

Det haster ikke så meget

Sagen står ikke højt på den politiske dagsorden i Horsens. Foreløbig drøftes det mest i forvaltningen; der har ikke været borgerinddragelse, offentlig debat eller politisk debat om stormflodssikring.

”Hvis man tror på at havet stiger 0,5 meter eller mere, så ringer alarmklokkerne. Men spørgsmålet er jo, hvor meget man tror på det, og hvornår man begynder at sikre sig. Politisk har Horsens Kommune ikke taget stilling til, om den vil eller ikke vil. Det haster ikke så meget, og det drøftes jo også på landsplan, hvordan man egentlig vil finansiere det,” siger Keld Rasmussen.

Der står ingen steder skrevet, at kommunen skal løse opgaven. Der er ikke sat penge af i forbindelse med klimatilpasningsplanen heller. Og Horsens Kommune har ingen intentioner om at pålægge grundejerne i midtbyen at foretaget en sammenhængende kystbeskyttelse og betale for den.

Kan det betale sig?

Ud over værdikortlægningen i klimatilpasningsplanen er der ikke lavet nogen analyse af, hvor meget grundejerne i midtbyen vil miste, hvis en stormflod oversvømmer midtbyen.

”Det vil kræve et stort arbejde, med detailkendskab til, hvad der findes af installationer i de enkelte bygninger, som kan tage skade. Derfor er det svært for os at sige, hvor mange penge man skal ofre på en sikring frem for at lade skaden ske og betale for det. Vi har fået et tilbud på en sådan værditabsanalyse, men ikke sat den i gang,” siger Keld Rasmussen.

Hvis vi får lov og hvis vi får råd

Den eneste kystbeskyttelsessag, Horsens Kommune har i gang, er Husodde Strand, hvor rådgivningsfirmaet COWI har lavet et skitseprojekt, der beskriver mulige kystbeskyttelsesforanstaltninger. "Arealet er kommunalt ejet og vi vil gerne forbedre stranden. Projektforslaget vil begrænse erosionen og vi er ved at se på det. Men pengene rækker ikke til at gennemføre det, og Kystdirektoratet er skeptisk, de vil jo helst ikke have faste anlæg, men i stedet have sandfodring. Så vi skal have afklaret med direktoratet, hvad vi overhovedet kan få lov til, og med vores politikere, om vi kan få penge til at gennemføre det," siger Keld Rasmussen.

Case Gentofte

Oversvømmelser ved Dansk Handicap Forbund og Strandlund, Gentofte december 2013. Foto fra COWI: Højvande og oversvømmelse ved kysten langs Gentofte, august 2014

Kystbeskyttelse ved Hellerup

Gentofte Kommune

Under stormen Bodil nåede vandstanden ved Gentofte Kommunes kyst mod Øresund den 6. december 2013 op på 1,68 meter over dagligt vande. Det medførte oversvømmelser ved Hellerup Havn og ved Dansk Handicap Forbunds ejendom Stranden, hvor ældrebebyggelsen Strandlund blev ramt. 18 boliger blev ødelagt og der var skader på kældre, installationer, fælleshuse mv. Vandet bredte sig også til Sundvænget.

Langs kysten fra Tuborg Havn til Strandlund og Charlottenlund Fort ligger attraktive boliger med meget høj ejendomsværdi. De fleste er sikret med betonmure af ældre dato og varierende højde. Umiddelbart nord for Hellerup Havn, ved Sundvænget og ved Charlottenlund Fort er der sandstrande. Ved resten af ejendommene går vandet normalt helt ind til befæstningen.

Længere mod nord er kommunens kyst beskyttet med en stensætning langs Kystvejen fra Charlottenlund Fort til den kunstige badestrand Bellevue. Der foregår en vis erosion og strømmen fører sandet mod syd.

COWI-rapporten 2014

Efter stormen bad Gentofte Kommune rådgivningsvirksomheden COWI om at opmåle den eksisterende kystbeskyttelse langs kommunens kyst, vurdere risikoen ved en ny stormflod som Bodil og om at udarbejde forslag til en forbedret kystbeskyttelse, som kan modstå "en ny Bodil". Resultatet forelå i august 2014.

COWI-rapporten beskrev ved simulering de ret omfattende oversvømmelser, der kan finde sted ved "en ny Bodil", hvis kysten ikke bliver sikret yderligere. Da den højeste vandstand under stormen

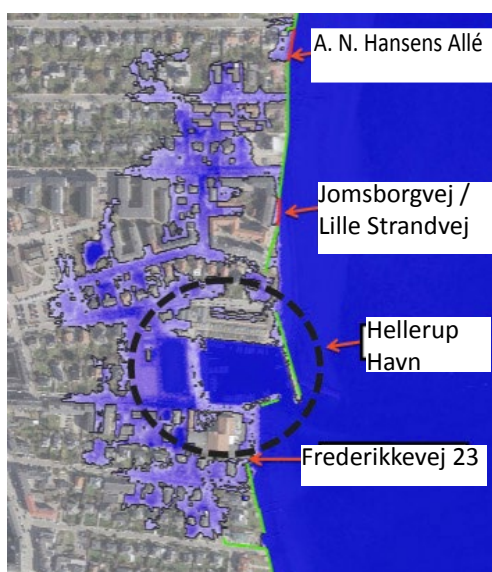
Bodil var 1,68 meter og bølgenes højde var op til 22 centimeter, kan oversvømmelser ved en gentagelse af samme hændelse undgås ved at forhøje barrieren til 1,90 meter, siger rapporten. Den udpeger Hellerup Havn og diget ved Dansk Handicap Forbunds ejendom Stranden som de to mest kritiske steder. Desuden påpeges, at barrieren tre andre steder er lavere end 1,68 meter.

Risiko for oversvømmelser, hvis kysten ikke sikres.

Illustration: COWI-rapport figur 4-4

Risiko ved Hellerup Havn, COWI-rapport figur 5-2

Risiko ved Dansk Handicap Forbund,
COWI-rapport figur 5-3

Forslag fra COWI

COWI-rapporten har tre forslag:

1) Lokale "huller" i diger og mure på strækningen mellem Hellerup Havn og Dansk Handicap Forbunds ejendom kan ret hurtigt udbedres eller lukkes mobilt i forbindelse med varsel om stormflod.

2) I Hellerup Havn foreslog COWI en "moderat og simpel løsning" med betonmure på 15-50 centimeter. Den indre del af havnen, hvor bølgerne kun forventes at være 12 centimeter høje, sikres til kote 1,80 over dagligt vande. Mod åbent vand er koten 1,90. Hvis man forstærker fundamenterne, kan murene i havnen i fremtiden forhøjes med op til 30 centimeter, "såfremt der efter Kystdirektoratets og kommunens skøn på et senere tidspunkt skønnes behov herfor." COWIs overslag over anlægsudgifterne, inkl. forstærket fundament, viser en samlet udgift på 1,29 million kroner ekskl. moms. Ved behandlingen i Teknik- og Miljøudvalget den 14. august 2014 tillægges 0,7 millioner til "særlige indretninger til havnens brugere".

3) Ved Dansk Handicap Forbund anbefaler COWI at bygge en 40 cm høj betonmur bag det eksisterende stenglacis, med en topkote på 1,90 meter, og lægge dæksten på glaciset for at dæmpe bølgeoverskylltet i forbindelse med stormflod. Prisoverslaget for dette anlæg, der forventes at beskytte Strandlunds nærliggende ældreboliger og restaurant, anslås til 480.000 kroner ekskl. moms.

Politiske beslutninger

Kommunalbestyrelsen besluttede i slutningen af august 2014 at "fastlægge et kystbeskyttelsesniveau, som sikrer mod en stormflod som "Bodil", forstået som mure, diger eller lignende til en højde af 1,68 meter plus 22 centimeters bølgetillæg mod åbent vand ved hele kommunens kyst. Det tilføjes, at "kystbeskyttelsen kan kræves forhøjet, såfremt der efter Kystdirektoratets og kommunens skøn på et senere tidspunkt skønnes behov herfor."

Hvis Dansk Handicap Forbund ikke selv, inden 1. november 2014, har etableret en betonmur som foreslået af COWI eller en tilsvarende barriere i kote 1,90, beslutter kommunalbestyrelsen at kommunen som myndighed vil "benytte sin kompetence efter lovbekendtgørelse 2009-03-11 nr. 267 om kystbeskyttelse" til at påbyde forhøjelsen gennemført – og forbeholde sig at kræve kystbeskyttelsen forhøjet, hvis Kystdirektoratet og kommunen på et senere tidspunkt skønner, at der er behov for det.

Som ejer af Hellerup Havn beslutter kommunen at etablere en mur som foreslået af COWI. Teknik- og Miljøudvalget bemyndiges til at træffe beslutning om udformningen, efter dialog med havnens brugere. Der meddeles anlægsbevilling på 3,34 millioner kroner, som foreløbigt dækkes af Trafik og Miljøpuljen for 2014, da der ikke er afsat midler til kystbeskyttelse i kommunens budget for 2014.

18 stemmer for og én stemmer imod. Det er Jeanne Toxværd, Enhedslisten, som stemmer nej fordi "der mangler en helhedsorienteret løsning om klima og kystsikring".

Anlægsarbejder i Hellerup Havn

Bevillingen til kommunens egen sikring af Hellerup Havn blev på kommunalbestyrelsens møde den 19. december 2014 forhøjet til 6,8 millioner kroner efter en indgående dialog med repræsentanter for havnens brugere og en udbudsrunde.

Til anlæggets udformning er der hentet inspiration fra muren i Lemvig, hvor kommunen som led i en samlet renovering og opgradering af havnen har opført en mur med skydeporte, der kan lukkes i tilfælde af stormflod og dermed sikre det bagvedliggende havneområde, vejnettet og den lavtliggende del af byen mod oversvømmelse.

Påbud til Dansk Handicap Forbund

Dansk Handicap Forbund godtog ikke påbuddet. Til lokalavisen Villabyerne sagde forbundets direktør, Jens Bouet den 2. december 2014:

"Naturligvis skal vi tage vores del af ansvaret og betale vores del af kystsikringen, men et påbud om, at vi skal stå for at sikre 76 meter kyst, som også kommer vores naboer til gode, det er ikke i orden. Det er ganske enkelt ikke i overensstemmelse med lovgivningen. I vores optik skal der nedsættes et kystsikringslaug, hvor man inviterer de berørte lodsejere, her foruden os selv også Strandlund og Sundvænget, til sammen med kommunen at finde en løsning, som opfylder kravene. Vi er altså ikke alene om ansvar og udgift."

"Vi vil dog gerne i dialog med både naboer og kommunen, så der kan findes en god løsning," tilføjer Jens Bouet.

"Gentofte Kommune oplever at have en god dialog med Dansk Handicap Forbund," siger juridisk chef, Mette Mie Nielsen til bladet.

Teknologirådet har interviewet Gentofte Kommunes klima-, natur- og miljøchef, Anja Whittard Dalberg og juridisk konsulent Niclas Wildfang Andersen om kommunens praksis og syn på lovgivningens hensigtsmæssighed, men de ønskede ikke interviewet gengivet i denne rapport.

Baggrund

Murene og digerne langs vandet ud for Strandvejen virker som én samlet kystbeskyttelse, selv om den ikke er etableret ved en fælles beslutning eller en overordnet plan. De fleste ejendomme ligger på opfyldt grund uden for den oprindelige kystlinje, og kystbeskyttelsen er blevet til på privat initiativ gennem mange år – det meste lang tid før kystbeskyttelsesloven blev til.

Grundejerne har en indlysende interesse i at beskytte deres egne ejendomme, og i et vist omfang også deres naboer. De fleste foretrækker at gøre det selv, uden indblanding fra staten, kommunen eller andre. Der er ingen særlig interesse blandt grundejerne for større fælles løsninger eller forandringer af kystbeskyttelsens karakter, udseende og metoder.

Valget mellem hård og blød, passiv og aktiv kystbeskyttelse, anses ikke for at være relevant i området, hverken af de berørte grundejere eller kommunalbestyrelsens flertal.

Tidligere kapitel 1a-sag

I 2008 præsenterede Danmarks Naturfredningsforening et forslag, som både skulle give mulighed for at færdes til fods langs Øresund og bidrage til at sikre kysten mod det "voldsommere vejrlig der følger af klimaforandringerne". I forslaget indgik sandfodring ved strækningens nordlige ende, hvorfra vandet med tiden vil føre sand mod syd, så der dannes strand på hele strækningen. Molen ved Hellerup Havn forlænges og den offentlige Hellerup Strand umiddelbart nord for havnen gøres væsentligt større.

Gentofte Kommune valgte at behandle sagen efter kapitel 1a i kystbeskyttelsesloven, og anmodede derfor Kystdirektoratet om en udtalelse i henhold til lovens § 2 stk. 1.

Kystdirektoratet anbefalede løsningen med to begrundelser: Kysten ville fremtræde mere attraktiv og de kystnære grunde ville blive bedre beskyttet. Bølgenes tilbageslag fra de nuværende lodrette betonmure uden strand skaber øget turbulens som medvirker til at forøge vanddybden og transporten af sand mod syd og det forøger bølgehøjden og dermed risikoen for overskyl af de eksisterende kystværn under de forventede klimaforandringer med øget vandstand og hyppigere storme samt forøget stormintensitet. Sandfodringen vil medvirke "dels til reduktion af overskyl og eventuel oversvømmelse af baglandet og dels til forbedret sikkerhed mod underminering af selve konstruktionerne," skrev Kystdirektoratet.

Projektet mødte kraftig modstand fra 84 af de 127 berørte grundejere tæt på kysten. Kommunalbestyrelsen vedtog den 31. august 2009, med ni stemmer mod otte, at afvise forslaget. Flertallet støttede sig ifølge bladet Villabyerne den 4. september 2009 til en udtalelse fra Kystdirektoratet, der efter en besigtigelse konkluderede, at der var generelt behov for kystbeskyttelse, men at det aktuelle behov overvejende var dækket af de eksisterende anlæg på strækningen.

Et senere forslag om at etablere en strandpark ud for kysten er også blevet afvist. En af virkningerne af en sådan strandpark ville være kystbeskyttelse mod erosion og høj bølgegang.

Ingen fremtidssikring medregnet

Gentofte Kommunes klimatilpasningsplan fra 2013 udpeger de områder, hvor stormen Bodil nogle måneder senere førte til oversvømmelser, som risikoområder. "Kystlinjen skal løbende vurderes og sikres mod højere vandstand og oversvømmelse, når der konstateres behov," hedder det. "Den højere vandstand vil på sigt betyde, at Gentofte Kommune kan komme til at opleve skader som følge af oversvømmelser fra havet."

I den stormflodssikring, der nu er besluttet og sat i værk, er der dog ikke indregnet nogen ekstra beskyttelse mod fremtidig stigningen af vandstanden i Øresund og storme af større intensitet. Den

kote, Gentofte Kommune har valgt, dækker kun lige nøjagtig den højeste vandstand og bølgegang under stormen Bodil.

På det halvårige såkaldte borgmestermøde mellem grundejerforeningerne og repræsentanter for Gentofte Kommune den 26. november 2014 spurgte foreningerne, om kommunen anså COWIs forslag for fremtidssikret og mente selv, at en vandstigning, der vil overgå "Bodil", kan opstå i Svane-møllebugten, hvis en storm fra nordvest presser vand op i Østersøen og efterfølges af et hurtigt skift til storm fra nordøst ved højvande. De mente, at en "bedre sikring end den bestilte og forelagte vil være nødvendig" for at udvise rettidig omhu for både økonomi og sikkerhed.

Kommunens repræsentanter svarede, at den af kommunalbestyrelsen besluttede sikring vurderes at være tilstrækkelig "på nuværende tidspunkt og i de kommende år" og sagde at der ikke med særlig stor sandsynlighed vil forekomme store bølger og høj vandstand samtidig.

Case Køge

Kystbeskyttelse i Køge

Køge Kommune

Køge Bugt er udpeget som risikoområde i henhold til EU's oversvømmelsesdirektiv. Køge Kommune har udarbejdet en risikostyringsplan, og der står i den, at en stormflod på 2,21 meter, svarende til en 100-års-hændelse i år 2100 vil medføre tab af værdier på to milliarder kroner i Køge Kommune. Det er beregnet med statens tal. Efter kommunens vurdering er det et minimumstal.

Men ingen borgere i Køge har selv oplevet en stormflod. Den sidste betydelige stormflod fandt sted i 1904. Aktuelt er der ingen borgere, der lægger pres på kommunen for at fremskynde kystbeskyttelse – og så vidt vides heller ingen borgere, der selv er i gang med konkrete initiativer.

"I forhold til vores oplevede risiko, mener jeg at vi er gået seriøst ind i opgaven med kystbeskyttelse," siger projektleder for klimatilpasning Merete Olsen, Teknik og Miljø i Køge Kommune.

Katalog med løsningsforslag

"I Køge er stigende havvandstand og risikoen for oversvømmelser fra kystsiden et teoretisk problem. Hvis vindretningen havde været anderledes under en af de senere års storme, så borgerne selv havde oplevet at få vand ind i deres hus på grund af stormflod, ville der sikkert være et større pres," siger Merete Olsen.

"Vi er ikke nået til det punkt, hvor kommunen er involveret i kapitel 1a-sager efter kystbeskyttelsesloven. Men vi arbejder da på fuld kraft for at finde de rigtige løsninger og finde ud af, hvordan de bedst kan gennemføres," tilføjer hun.

Køge Kommune har på dette års budget afsat en million kroner til at få udarbejdet et handlekatalog, som skal pege på mulige løsninger og hvad de vil koste. Kataloget har været i udbud og ventes færdigt ved udgangen af 2015. I år vil kommunen også tale med beboerne langs kysten nord for byen (den østlige side af Københavnsvej) om, hvad borgerne og hvad kommunen kan gøre.

"I Køge Kommune er der nogle borgere, der bor meget yderligt. Men jeg tror, de skal opleve en hændelse, før de selv vil gøre noget. Her hos os er det ikke de rigeste borgere, der bor lige i vandkanten," siger Merete Olsen.

Håber på statslig medfinansiering

Når handlekataloget er færdigt, vil Køge Kommune tage stilling til, hvordan man kommer videre, hvordan løsningerne kan finansieres, og hvordan de i praksis kan gennemføres, enten det bliver under den nugældende lovgivning eller under reviderede regler og aftaler.

Køge er med i den gruppe af sjællandske kommuner, som sidste år sendte det såkaldte borgmesterbrev til miljøminister Kirsten Brosbøl, hvor de efterlyser en statslig medfinansiering af kystbeskyttelse i de indre farvande i lighed med den jyske vestkyst.

"Vi skal også have undersøgt, hvad mulighederne er i forhold til de store naturbeskyttede Natura 2000-områder og hvordan vi passer godt på lagunen ved kysten nord for byen," siger Merete Olsen.

Case Bisserup

Bisserup

Slagelse Kommune

Bisserup er et eksempel på en lille by, hvor grundejerne hidtil selv har ordnet deres kystbeskyttelse. Nu er der opstået diskussion om forhøjelse af diget. Men det må vente indtil man ved, hvordan loven og vilkårene bliver i fremtiden, mener digelagets forhenværende formand, Lars Birger Nielsen.

”Vi betalte det selv”

I 1993 oplevede Bisserup en kraftig oversvømmelse, hvor der kom vand i husene. Der var gamle diger, men de var ikke vedligeholdte.

”Vi gik i gang med at forbedre dem og kørte jord på fra strandengen. Men det gav ballade med fredningsmyndighederne. Sorø Amt afgjorde, at vi skulle genetablere strandengen, til gengæld ville amtet hjælpe fremadrettet,” fortæller Lars Birger Nielsen.

”Vi blev færdige i 1998. Vores udspil var en digehøjde på 1,75 meter, men Kystinspektoret sagde, at højden skulle være 2 meter, svarende til en 100-års-hændelse. Det gjorde vi så. Vi betalte det selv.” Den daværende Skælskør Kommune var tilbageholdende med at bruge penge på formålet, så det var en konflikt, om renseanlægget skulle ligge inden for diget eller uden for. Kommunen har dog nogle få parter i digelaget.

Loven: Et levn fra fortiden

Nu har digelaget fået lavet nye udredninger, og i dag siger man, at digehøjden skal være 2,50 meter for at sikre mod en hundredeårs-hændelse.

”Min mening er, at vi ikke har noget akut problem i de første 10 år, men måske nok i år 2050. Vi kan godt vente nogle år,” siger Lars Birger Nielsen. ”I mellemtiden håber vi, at kystbeskyttelsesloven bliver ændret. Den er et levn fra fortiden. Vi håber, at der i fremtiden vil være medfinansiering fra staten eller kommunerne.”

”Vi har ved enhver given lejlighed sagt, at man må se på en revision af loven. I dag er det ikke kun den jyske vestkyst, der er truet. Nu er det os. Når det drejer sig om bysamfund som vores, må det offentlige være med til at betale. Og i større bysamfund, som for eksempel Korsør, er det efter min mening rablende galt at dele udgiften til kystsikring ud i småbidder ved at lave et digelag i midtbyen. Offentlig finansiering er blevet diskuteret på mange møder og konferencer, men hidtil har alle ministre undgået at give konkrete tilsagn.”

Bisserup er et bysamfund med knap 600 indbyggere. 100 parceller er i risikozonen ved en stormflod og er med i digelaget.

Case Højvandsdiger ved Ore Strand og Masnedø

Højvandsdiger ved Ore Strand og Masnedø

Vordingborg Kommune

I Vordingborg Kommune blev der i 2006 indledt to ensartede sager efter kystbeskyttelseslovens kapitel 1a. Et område ved Masnedø og et område ved Ore Strand skulle begge sikres mod oversvømmelser. De to sager faldt meget forskelligt ud.

I den ene sag, Masnedø, sprang lodsejerne fra i sidste øjeblik. De gennemførte selv en billigere løsning. Vordingborg Kommune havde lagt penge ud både til for-projekteringen og til at sætte detailprojekteringen i gang. Derfor stod de tilbage med store udgifter, som de ikke kunne få dækket.

Den anden sag, Ore Strand, er nu gennemført og afsluttet med godt resultat.

Tilgivelse i stedet for tilladelse

De to projekter lignede hinanden og kostede stort set det samme. Men ved Ore Strand er der mange flere grundejere til at dele udgifterne end på Masnedø. I 2006 var der højkonjunktur, men da man nåede frem til målstregen i 2008-09 havde konjunkturerne vendt. Lodsejerne på Masnedø syntes at 110.000 kroner pr. medlem af digelaget var for høj en pris.

De sprang fra og gennemførte selv et billigere projekt. Dels fordi de fik billig jord fra en entreprenør, der på samme tid indrettede en genbrugsplads for kommunen og havde jord til overs. Dels fordi renterne faldt, så finansieringen blev billigere. Og for det tredje fordi nogle store stensætninger udgik af projektet.

Egentlig havde de ikke Kystdirektoratets endelige godkendelse, før de lod digerne opføre. Men efterfølgende fik de, som sagsbehandler Allan Schmidt i Land- og Miljøsekretariatet udtrykker det, tilgivelse i stedet for tilladelse.

Dyrt for kommunen

”Kommunen har tabt rigtig mange penge på det,” siger Allan Schmidt. Hans bud på en løsning er en statsfinansieret pulje, som enten kommunen eller en privat digegruppe kan søge til at finansiere for-projekterne. Det ville også give mulighed for, at flere private grupper ville turde at binde an med opgaven uden at bede kommunen om at stå for den.

Til kystbeskyttelse betaler Vordingborg Kommune sagsbehandling og lægger ud til projektering mv., men byrådet har afvist at give kommunal lånegaranti, med den begrundelse, at det vil påvirke kommunens samlede låneramme.

Til højvandsdiget ved Ore Strand bidrager kommunen desuden med parter i digelaget fordi forsyningsselskabet, et plejehjem og nogle boligselskaber har gavn af beskyttelsen.

Men man har ikke inddraget andre almennyttige ting, som for eksempel adgangsforhold og beskyttelse af rekreative værdier, der kommer alle til gode, i betalingsmodellen.

Langvarigt men vellykket projekt

Projektet ved Ore Strand tog længere tid end projektet på Masnedø, fordi der var flere deltagere og flere delte interesser. Til gengæld kunne man tage ved lære af de dårlige erfaringer fra det kuldsejlede projekt, og den langvarige proces er nu ført til ende. Diget bliver færdigt i denne sommer, og så følger den formelle overdragelse til digelaget.

Bebyggelsen i området er en blanding af sommerhuse, helårshuse, en campingplads, et renseanlæg, nogle boligblokke osv. Fra begyndelsen blev der udpeget en følgegruppe med repræsentanter for de forskelligartede interesser. Det tog et par år at blive enige med følgegruppen, og der var en del personlige konflikter undervejs.

”Folk, der har købt hus ved vandet, vil ikke have deres fabelagtige udsigt spoleret af et dige. Derfor var højden til evig diskussion,” siger Allan Schmidt. ”Vi besluttede at sænke digets højde fra 2,50 til 2,20 meter. Det kunne vi gøre, fordi man aldrig har oplevet kraftig bølgepåvirkning samtidig med kraftigt højevande,” siger han. Der er indregnet klimasikring 50 år frem, og diget er lavet så bredt, at man teknisk set sagtens kan forhøje det med 30 centimeter. Til gengæld vil det give nye problemer med sagsbehandlingen, for efter lovens princip om at diget skal betales af dem, der har fordel af det, vil man så blive nødt til at gøre flere grundejere til medlemmer af digelaget.

”Teknisk set er det ikke svært at bygge et dige. Det svære er at få 500 grundejere til at blive enige om det,” siger Allan Schmidt. Langvarige diskussioner udspandt sig om linjeføringen og færdselen over diget. Nogle ville have en port i diget, men det sagde han nej til, fordi det ville forringe sikkerheden. En overkørselsrampe ville til gengæld tage for meget plads fra campingpladsen. Derfor måtte selve linjeføringen laves om.

Men det, der forsinkede projektet mest, var ni klager.

”Det tog tre år at behandle klagerne, og det var faktisk først, da jeg truede med ombudsmanden, at der skete noget,” siger Allan Schmidt.

Partsfordelingen

Undervejs blev der brugt mange rådgiver-penge på at ændre projektet igen og igen. Til gengæld faldt der lidt ro over bagsmækken, da det viste sig at det endelige tilbud blev billigere end overslagsprisen. Det skyldes især at også dette projekt fik billig råjord, denne gang fra byggeriet af et nyt statsfængsel i Nørre Alslev.

Bidragfordelingen var heller ikke nem at blive enige om. Både kystbeskyttelsesloven og Vandløbsloven siger, at den, der har gavn af foranstaltningen skal betale. Men det tager altid lang tid at finde frem til en betalingsmodel som parterne kan acceptere. Allan Schmidt foreslår, at loven eller vejledningen bliver præciseret og forenklet ved at udstikker nogle objektive kriterier, der skal bruges ensartet i hele landet. For eksempel (i tilfældet oversvømmelsesrisiko) grundens højde og dens nærhed til vandet. Så kunne man nøjes med at tage hensyn til andre former for nyttevirkning (for eksempel rekreative værdier) i ganske særlige undtagelsestilfælde.

I tilfældet Ore Strand valgte man grundenes højdekoter som kriterium, ikke ejendomsværdierne, ud fra den tanke, at man ikke skal blande sig i, om folk bygger et hus til flere millioner eller et sommerhus af sildekasser på deres grund. Jo mere indviklet betalingsmodellen er, jo større problemer vil man få bagefter, med administration og klager, siger Allan Schmidt.

Prisen for den enkelte er lav, fordi der er så mange om at dele udgifterne. Bidraget for en almindelig bolig ligger fra 30.000 kroner og ned til 600 kroner for en grund, der ligger så højt, at der kun ville blive vådt på et hjørne af den, hvis der kom stormflod, og diget ikke var der. Partsfordelingen afhænger af om grunden ligger højt, lavt eller midt imellem, om der er hus på grunden eller ej og om det har kælder eller ej.

Case Gniben

Digeprojekt Gniben

Odsherred Kommune

Odsherred kommune har mange sommerhuse, og de ligger ofte i lave områder ved kysten. Et område med 140 sommerhuse tæt på Gniben, spidsen af Sjællands Odde, har været oversvømmet 7-8 gange på 20 år.

”Så de har ikke behov for at komme i fjernsynet eller få psykologhjælp. Til gengæld har de haft et stort behov for at få gjort noget ved det,” siger landskabsforvalter i Odsherred Kommune, Rasmus Kruse Andreasen.

Ejendommene er nu beskyttet af et 1 kilometer langt dige med en kronekote på 2,35 meter. Prisen har været ca. 7 millioner kroner og digelaget har finansieret projektet via lån i KommuneKredit med kommunal lånegaranti. Partsandelene kan betales kontant eller som årligt bidrag til digelaget.

Kommunal lånegaranti som løftestang

Grundejerne har selv været drivende i projektet, og mulighederne i kystbeskyttelsesloven er blevet brugt fra A til Z, siger Rasmus Kruse Andreasen.

”Efter min bedste overbevisning, er det ikke loven, der er noget galt med. Den rummer alle de muligheder, der skal til. Derimod er det vigtigt, at de kommunale politikere har modet til at træffe de rigtige beslutninger i god tid,” siger han.

Fra starten ønskede grundejerne en kystnær stensætning, men det sagde Kystdirektoratet nej til. Kommunen har kørt projektet, styret sagen og lagt pengene ud til projektering. Og vigtigst: De har

tilbudt at finansiere alle omkostninger, både til projektering og etablering med et billigt, kommunalt garanteret lån.

Nogle kommunalbestyrelser siger nej til lån med kommunal garanti på grund af den kommunale låneramme. Men det har de ikke forstået rigtigt, siger Rasmus Kruse Andreasen. "Det påvirker ikke den kommunale låneramme. Man skal ikke deponere de penge, man stiller garanti for. Det står i lånebekendtgørelsen, og vi har for god ordens skyld fået det bekræftet ved en henvendelse til Indenrigsministeriet," siger han.

Gør det rigtigt fra starten – og giv tid

Derimod kan kommunen tabe penge, hvis den har lagt ud til projekteringen og projektet alligevel ikke bliver gennemført. Derfor er det vigtigt, at styre projektet rigtigt fra starten, siger han. "Vi siger fra begyndelsen, at der skal være en vis opbakning til projektet, og at hvis man ikke vil acceptere de krav som Kystdirektoratet og vi stiller, så bortfalder løftet om billige lån."

Andre steder i Odsherred Kommune, hvor lodsejerne enkeltvis søger tilladelse til kystbeskyttelse, mener Kystdirektoratet, det ville være formålstjenligt, hvis kommunen gik ind for at tilvejebringe en sammenhængende helhedsløsning. Men det er kommunen ikke indstillet på. "Vi går ikke ind og siger stop, nu laver vi en kapitel 1a-sag, hvis ikke vi får en konkret henvendelse fra en gruppe af lods ejere som har en rimelig stor opbakning," siger Rasmus Kruse Andreasen.

Gniben-sagen har været langvarig, den begyndte i 2007 og diget blev indviet i april 2015. Til en typisk sag går der 33 uger til høring, klagefase og politisk behandling. Dertil kommer projekteringsfasen, hvor grundejerne selv driver projektet og får medejerskab til det gennem arbejds- eller styringsgrupper. Hvor lang tid det tager, kan man ikke vide på forhånd. Oven i dette skal lægges den tid, der går med indbyrdes diskussioner og tilpasninger af projektet. I tilfældet Gniben skete der desuden nogle fejl i forhold til fordelingen af betalingen, som krævede ekstra tid og fornyet politisk behandling.

Udgiftsfordeling

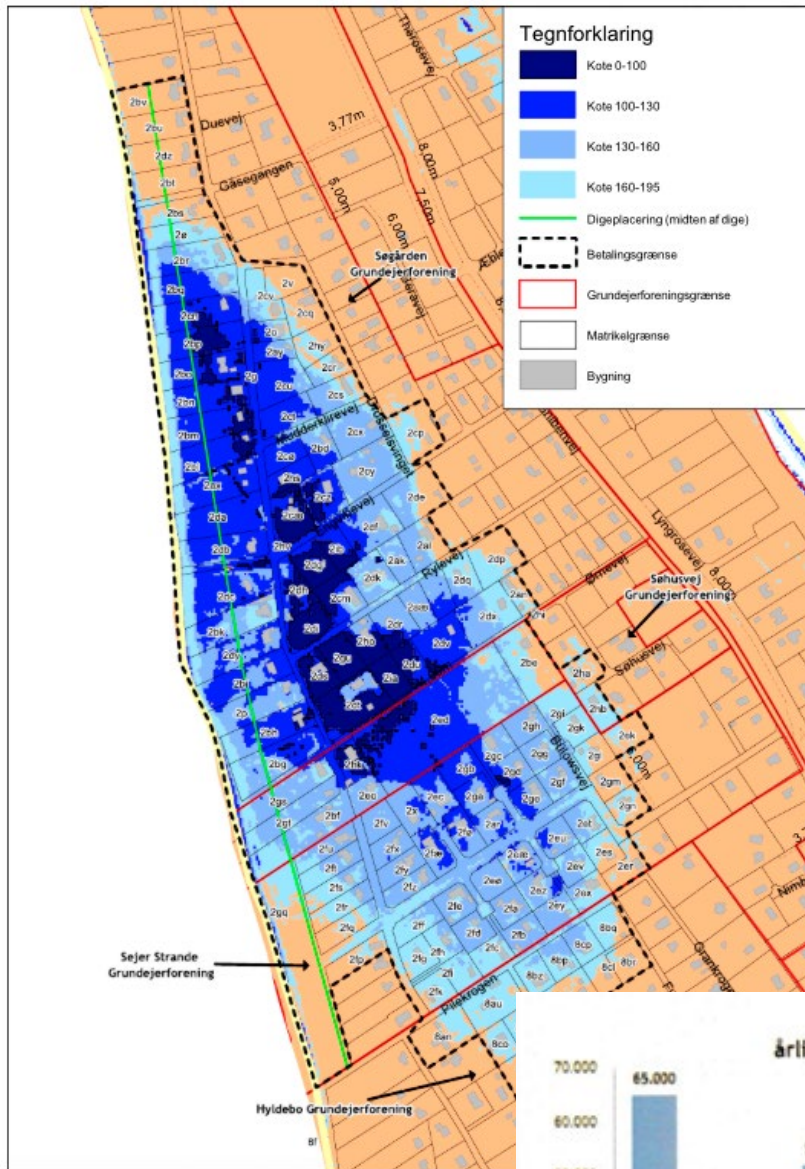
I beregning af udgifts fordeling er der brugt et enkelt, objektivi kriterium, nemlig kote-højden. Diskussion om fordelingsnøglen endte som vist i figur 1. De lavest liggende grunde, hvor risikoen var størst, betaler 3.700 kr. om året til det kommunalt garanterede lån og 1.400 kr. til vedligeholdelse af diget. De sommerhusgrunde, der ligger over kote 1,60 slipper med 1.400 kr. til lånet og 900 kr. til vedligeholdelsen.

"Vi har lagt ud til grundejerne selv, at komme med forslag til bidragsfordelingen. Vi kunne have sagt: Sådan er det. Men det er simpel psykologi, at man nemmere kan komme igennem med et projekt, når folk synes, de selv har haft indflydelse på det. Det tager ganske vist længere tid. Men hvis vi havde gennemført det hurtigere, var det blevet påklaget, og nogle af lokalpolitikerne var måske blevet upopulære," siger Rasmus Kruse Andreasen.

"Man vil jo gerne fordele udgiften på så mange som muligt. Men hvis man inviterer folk med, der ikke selv oplever, at de har noget problem med kystbeskyttelse, så beder man om problemer. For de stritter selvfølgelig imod. Der er jo nogle herlighedsværdier, som mange har fordel af. Man kan diskutere om man kan inddrage dem, og det får man ikke noget entydigt svar på. På det punkt halter loven."

"Vi læser loven og dens forarbejder sådan, at der skal være en direkte økonomisk værdi. Det er det, der står i lovbemærkningerne. Kunsten er at bevise det. Det må betyde, at ejendomsværdien stiger, hvis man sikrer kysten, eller falder, hvis man ikke gør det. Kunsten er at bevise det, og det har vi svært ved. Det er ligesom med miljøøkonomi: Hvis man mestrer disciplinen, så kan man kapita

lisere alting. Men det er en svær disciplin, som vi ikke er gearet til ude i kommunerne. Og der er jo ingen grund til at gøre tingene mere komplicerede end nødvendigt. Man kunne også få ejendomsmæglere til at vurdere husene, men de er måske ikke kendt for at være de mest objektive...”

Ved Gniben har man valgt en forholdsvis enkel fordelingsmodel: Betalingen er fordelt i forhold til fire højdekoter. De lavest liggende grunde (mørkeblå) betaler mest, de højest liggende berørte grunde (lyseblå) betaler mindst.

Andelen af etableringsudgifterne er et engangsbeløb på 65.000 kr. for de dyreste og 25.000 for de billigste.

I stedet kan man vælge at betale en årlig ydelse på henholdsvis 3.700 og 1.400 på det kommunalt garanterede etableringslån.

De årlige udgifter til vedligeholdelse er sat til 1.400 for de dyreste og 900 kr. for de billigste grunde.

Case Næsby Strand

Næsby Strand

Slagelse Kommune

Ved Næsby Strand lidt nord for Korsør er et meget lavliggende område tæt ved Tude Å blevet udstykket til sommerhuse i 1965. I 2006 blev mange af husene oversvømmet, og det gentog sig i 2013. Vandet kommer ikke direkte fra kysten, men løber bagom og ind.

For at sikre området mod oversvømmelser vil det være nødvendigt at omgive det med et dige mod vandsiden og spunsvægge på de to sider mod nord og syd. Det kan endda på et tidspunkt blive nødvendigt at forhøje hovedvejen, som grænser op til bebyggelsen på den side, der vender væk fra vandet og fungerer som dige med en højde på lidt over to meter over daglig vande.

Første forsøg mislykkedes

Det første forsøg på at sikre området begyndte i sommeren 2008.

"I vores del af sommerhusområdet, den sydlige del, sagde 90 procent ja til et dige og der var stor opbakning fra de 104 der ville være med. Vi troede i starten, at vi kunne gennemføre sagen i enighed," siger Søren Carlsen, formand for Grundejerforeningen 18d – Næsby Strand.

Det lykkedes ikke. Det gik op for sommerhusenes ejere, at man ikke ville få lov til at bygge et dige helt ude ved stranden og forhøje den sti, der findes tæt på Tude Å, sådan som en dårlig rådgiver havde stillet dem i udsigt. "Vi lærte, at et dige skal placeres så tæt som muligt på det, der skal beskyttes," fortæller Søren Carlsen.

Så ændrede man planerne. Kommunen ejer en stor uudnyttet grund foran de bebyggede grunde, og grundejerforeningen har matriklen ved siden af som fællesareal. Så dér skulle diget ligge. Men Slagelse Kommune nægtede at sælge grunden eller give tilladelse til at bygge dige på den.

Derfor måtte man endnu engang ændre planen, og lægge diget ind på selve sommerhusgrundene på en del af strækningen. Det var dråben, der fik bægeret til at flyde over.

De grundejere, der fik diget ind på deres grund, var imod. De stemte nej, og projektet faldt til jorden i 2012.

En enkelt kan blokere løsningen

Efter kommunalvalget i 2013 ændrede kommunen holdning. Nu fik sommerhusejerne ved Næsby Strand opbakning fra en ny udvalgsformand, og der blev lavet et nyt skitseprojekt, hvor diget ligger lige uden for sommerhusgrundene. Dette projekt støttes med råd og dåd af Slagelse Kommune, som også har lagt ud til betalingen af det. Og det har indtil videre bred opbakning blandt grundejerne.

Men også det er skrøbeligt. En enkelt person, der ejer en grund med et vandhul vil ikke have sin herlighed spoleret. For at tilfredsstille vedkommende er skitseprojektet ændret sådan at diget går ind gennem to eller tre parceller i hjørnet af bebyggelsen. Det har til gengæld vakt modvilje hos ejerne af de parceller, der skal have en del af grunden eksproprieret.

Søren Carlsen synes også, at fredningsmyndighederne har været meget svære at danse med. "De tager mere hensyn til en tudse end til 104 familier, der er blevet stavnsbundet herude," siger han.

Men trods alt er projektet nu nået så vidt, at man er klar til at lægge det frem til interessetilkendevivelse så kommunen kan tage stilling til, om en kapitel 1a-sag skal indledes eller ej.

Tungt for almindelige mennesker

"Det har været meget tungt," siger Søren Carlsen. "Jeg ville ønske, at man kunne få mere ekspert-hjælp. Vi er jo bare ganske almindelige jordnære mennesker, der prøver at få lidt op at stå. Og vi har ingen penge. Hvis vi selv skulle have rejst de penge, kommunen har lagt ud til betaling af skitseprojektet, ville det aldrig være blevet lavet. De penge skal vi betale tilbage, når og hvis vi når målet og digelaget er dannet."

Inden da skal man igennem hele kapitel 1a-proceduren, med mange muligheder for nye problemer og for klager med udsættende virkning. Fredningsmyndighedernes godkendelse skal i hus og konflikten med de grundejere, der er utilfredse med digets placering skal løses.

Skitseprojektet svarer ifølge rådgivningsfirmaet Rambøll, som har lavet det, til en sikring mod en 50-års-hændelse plus klimatilæg i 50 år. Hvis klimaet udvikler sig værre, er der mulighed for at forhøje diget.

Prisen er anslået til 8 millioner. Med den kommunale lånegaranti, som Slagelse Kommune stiller i udsigt, svarer det til 345 kr. pr. måned i 25 år fra hvert medlem af det kommende digelag. Det er ikke et stort beløb sammenlignet med fordelene ved at få sikret området, siger Søren Carlsen:

"Som det er nu, er vores huse usælgelige. Vi føler os stavnsbundne. Da vi fik den seneste oversvømmelse i 2013, hang folk virkelig med skuffen og talte på fingrene om de skulle sætte deres hus i stand en gang til. Hvis vi får en tredje oversvømmelse, er jeg bange for, at området herude ender som et Klondyke. Og så vil vi også, måske kollektivt, nægte at betale ejendomsskat."

Forslaget til beskyttelse af området. Ud til det fredede område mod syd er der projekteret en spursvæg. Linjeføringen mellem vandhullet og tre sommerhuse nederst til venstre har givet anledning til megen utilfredshed. Resten af diget ligger på grundejernes fællesareal - og på en kommunalt ejet grund.

Rambøll: Højvandssikring i Næsby Strand, Skitseprojekt, januar 2015.

Case Hedensted

Fra Snaptun til Juelsminde

Hedensted Kommune

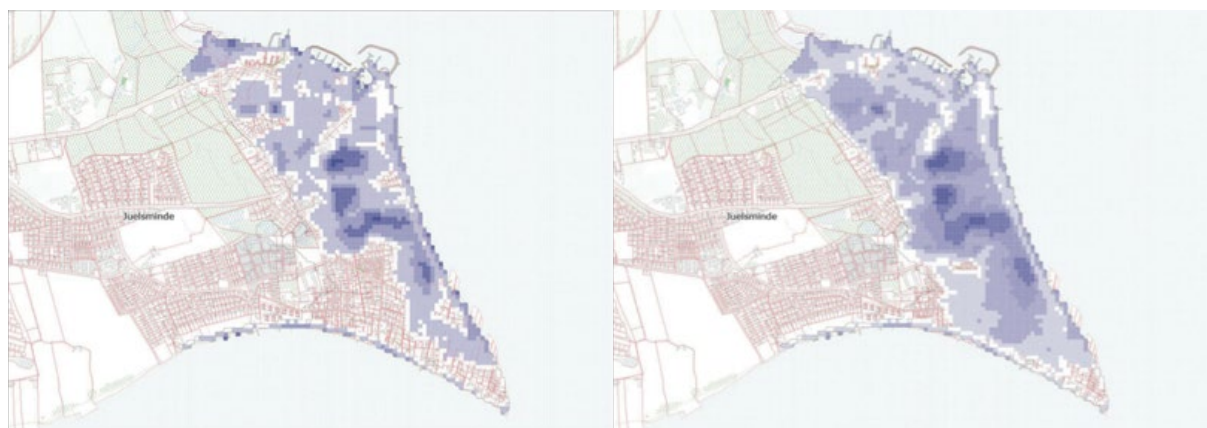
Juelsminde er udpeget som risikoområde ved implementeringen af EU's oversvømmelsesdirektiv, og bliver for tiden akut sikret mod en vandstand på op til 1,80 meter. På kysten fra Juelsminde op til Snaptun er der sommerhusområder med høj risiko for oversvømmelse. To af dem er for nylig blevet sikret med nye diger.

Men den naturlige kystudvikling og ønsket om smukkere kyster taler for at lade kysten vige på hele strækningen, mener strategi- og planlægningsmedarbejder i Hedensted Kommune, Niels Rauff.

Sikring i Juelsminde

I Juelsminde er et større projekt for klimatilpasning blevet forsinket, ikke mindst på grund af udskiftning i personalet. Der har også været omfattende diskussioner om, hvem der skal betale. Som en midlertidig beskyttelse, svarende til en hundredeårshændelse i 2026, vil Hedensted Kommune sikre den centrale by mod indtrængende havvand ved en vandstandsstigning i havet op til kote 1,80.

Det drejer sig om områderne ved Trafikhavnen, Gl. Havn og mod syd hvor det eksisterende dige slutter. Disse tre steder sikres op til kote 1,80 med jordvolde, vejbumper og mobile løsninger. Det eksisterende dige undersøges og udbedres om fornødent så det på hele strækningen kan modstå en vandstandsstigning på op til 1,80 meter over dagligt vande.

To kort over risikoen for oversvømmelser i Juelsminde. Til venstre risikoen i nutiden ved en sjælden stormflod, en 100-års-hændelse. Til højre den forventede risiko i år 2050 ved en ikke særlig usandsynlig stormflod, en 20-års-hændelse. Stigende vandstand i havene på grund af den globale opvarmning gør forskellen.

Illustration: Risikostyringsplan 2015 for Juelsminde

Digebyggeri ved As Vig 2011.
Diget stod sin prøve i 2013, hvor vandstanden nåede op på 1,55 meter.
Foto: As Vig Syd Digelag

Andre løsninger på langt sigt

I As Vig blev et sommerhusområde i 2011 sikret med diger efter gennemførelse af to kystbeskyttelsessager og oprettelsen af to digelag. Sagerne forløb forbilledligt, helt efter bogen, og blev gennemført på to år. Digerens højde er beregnet på at sikre området mod oversvømmelse 30 år frem, svarende til et realkreditlåns løbetid.

”Det gik fint, og der er ingen særlig diskussion blandt vores borgere om, at de skal bidrage i forhold til de grunde, de ejer. Men det var vigtigt for sommerhusejerne, at kommunen også bidrog til finansieringen. Og det var velbegrunder, fordi kommunen jo også har brug for, at beredskabet fungerer og at adgangsforholdene er gode,” siger strategi- og planlægningsmedarbejder Niels Rauff.

Men på længere sigt er der brug for at overveje helt andre løsninger, siger han. ”Vi kan se frem til en havvandsstigning på en halv meter, hvis vi er heldige, og mere, hvis vi ikke er heldige. På kysten mellem Snaptun og Juelsminde vil det medføre et stadigt voksende pres for at beskytte sommerhusområderne. Men på den anden side forsvinder den strand, der er grunden til at de ligger der, lige så stille. Den bliver smallere og smallere,” påpeger han.

En livskraftig, vigende kystnatur

Landet må vige, hvis man vil bevare en livskraftig kystnatur. Og det er nødvendigt at gøre noget ved det hurtigt. Ellers kan naturen ikke udvikle sig. De arter, der er knyttet til naturtyper som gradvist forsvinder, skal have lang tid til at flytte sig.

Den problematik tager den nuværende lovgivning ikke hånd om, påpeger Niels Rauff. Man fokuserer på murstensværdier og infrastruktur, og Kystdirektoratet interesserer sig kun for lige det område, hvor hav og land mødes.

”Smukkere kyster er et godt slogan. Men det handler ikke alene om at bruge naturlige materialer og sandfodre og fjerne sten og beton og gamle, grimme anlæg. Jo mere havet stiger, jo smallere bli

ver stranden og jo hårdere bliver overgangen mellem land og vand. Derved bliver kysten efter min mening grimmere.”

”Ingen tænker sig, at man på langt sigt skal lade Juelsminde skride i vandet og bygge en ny by, sådan som man gjorde med Kiruna. Tanken er, at hvis man kan bevare Holland, så kan man også bevare Juelsminde. Men i forbindelse med kystbeskyttelserne ved As Vig har vi i Hedensted Kommune berørt den mulighed, at man på langt sigt flytter nogle af sommerhusene. Det ville være oplagt at udlægge et areal, hvor ejerne af sommerhuse, der ligger lavere end kote 2,50 kan bytte sig til en anden grund. Men sådan noget har kommunen ikke mulighed for. Når vi køber arealer til byudvikling, skal de byggemodnes og sælges igen så hurtigt som muligt. Vi kan ikke finansiere at have dem liggende i 30 år,” siger Niels Rauff.

Hvis man virkelig vil have smukkere kyster, ville det være oplagt, at staten sørgede for finansieringskilder til den meget langsigtede indsats, mener han. I kommunerne kan man heller ikke få midler til at udvikle visionære ideer og lave landskabs- og kystplanlægning 50 eller 100 år frem. ”Hvis jeg siger, at jeg skal bruge en halv million til den slags, bliver det lynhurtigt gjort op i lærerstillinger, bleer og gymnastiktimer,” siger Niels Rauff.

Sammenfatning

Danmark er et lavtliggende, tæt befolket land, der næsten udelukkende er lavet af bløde materialer. Byerne ved kysten ligger lavt, og sommerhuse ligger tæt langs kysterne. Antallet og værdien af bygninger langs kysten er steget brat siden 1950'erne. I samme periode er verdens udledning af drivhusgasser vokset, så vi nu står over for tiltagende problemer med stigende vandstand og heftige storme. De to tendenser støder bogstaveligt talt sammen på den danske kyst.

Beskyttelsen af både materielle værdier og naturværdier og tilpasningen til et ændret klima er en stor opgave. Casene viser, at den er vanskelig at håndtere. I det følgende uddrages nogle hovedkonklusioner om årsagerne til problemerne.

Konflikter og problemer

Viljen til at forebygge erosion og oversvømmelser og forbedre beskyttelsen af kysterne og kystlandskabet varierer meget fra sted til sted. Grundejerne er ofte uenige, både med hinanden og med myndighederne, om, hvad der skal gøres og hvordan ansvar og byrder skal fordeles.

Kommunerne håndterer opgaven meget forskelligt. Deres største problemer synes at være

- finansiering og knappe personaleressourcer,
- uhensigtsmæssige beslutninger i fortiden,
- vanskeligheder med at skabe enighed om sammenhængende helhedsløsninger i nutiden,
- mangel på viden,
- sen indsats,
- langvarige sagsforløb med komplicerede konflikter som giver tidnød i forhold til borgernes påtrængende behov for beskyttelse,
- vanskeligheder ved at finde frem til en hensigtsmæssig fordeling af udgifterne mellem parterne
- og mangel på lyst til at træffe upopulære beslutninger.

Grundejerne og borgerne ønsker, at kommunerne gør mere for at løse problemerne. Kommunerne ønsker, at staten skal gøre mere for at finansiere løsningerne. De fleste ønsker mulighed for en mere enkel sagsbehandling, klare og enkle retningslinjer, forenkling og klargøring af lovbestemmelserne, forbedring af vilkårene for regionale løsninger på tværs af kommunegrænserne og bedre adgang til billige lån.

Sparsomme ressourcer

I de fleste af de kommuner, der er repræsenteret i casene, er de afsatte penge og personaletimer utilstrækkelige til at opnå en sammenhængende og virksomhedsfuld kystbeskyttelse i hele kommunens område. Samlet tegner der sig det billede, at både erosionsproblemerne og risikoen for oversvømmelser og tab af værdier, vil være voksende med en indsats på det nuværende niveau.

Ved Jyllands vestkyst hænger det sammen med, at beløbsrammen i fællesaftalen med staten ikke er stor nok til at stabilisere kystlinjen. Visse steder vil tilbagerykningen af kysten nærme sig det kritiske punkt ved udløbet af den nuværende fællesaftale i 2018. For at leve op til de gældende sikkerhedsmarginer og opretholde naturværdierne vil der blive brug for væsentligt større midler i næste periode. De fire vestjyske kommuner har ikke intentioner om at bruge flere penge på formålet. Sommerhusejerne har stillet et kreativt forslag til øget finansiering: En turistafgift på for eksempel 10 kroner pr. overnatning. De undrer sig over, at forslaget ikke er gennemført for længe siden.

I Hjørring Kommune viser eksemplet fra Nørlev Strand, at sommerhusejerne har endog meget svært ved at blive enige om den indsats, der skal til for bremse erosionen. Grundejerne i baglandet

er ikke instillet på at bidrage med tilstrækkelig finansiering til den grad af sandfodring og anden beskyttelse, som ejerne af de forreste huse brændende ønsker. Hjørring kommune ønsker så vidt muligt at undgå at bruge sine beføjelser i kystbeskyttelsesloven til at pålægge dem at gøre det, og den agter heller ikke at medfinansiere sandfodring af meget større omfang.

Langs Nordsjællands Kattegat-kyst vil erosionen også fortsætte, hvis ikke det igangsatte projekt for genopretning og sandfodring bliver realiseret gennem de tre kommuners samarbejde. Om betalingsviljen blandt grundejerne vokser – eller om der bliver fundet andre finansieringskilder og nye organisationsformer – kan kun tiden vise.

Prioritering

I de kommuner, hvor problemet er oversvømmelser ved stormflod, bliver kystbeskyttelse prioriteret højt når der er sket voldsomme hændelser, men ellers ikke. Det er et tydeligt træk ved alle cases, at initiativerne fra både grundejernes og kommunernes side bliver sat i værk, når man har oplevet en stormflod med alvorlige følger, både menneskeligt og økonomisk.

Et klart eksempel er Roskilde Kommune, hvor borgmesteren og kommunalbestyrelsen lovede fuld finansiering af en hurtig løsning efter oversvømmelserne i Jyllinge og inderfjorden. Kommunen har afsat 44 millioner til opgaven. I interviewet fortalte de to sagsbehandlere, at de knap nok kendte til kystbeskyttelseslovens eksistens, før stormen Bodil. Til sammenligning har Køge Kommune ikke oplevet en alvorlig stormflod siden 1904 – og kommunen er ikke særlig langt i den proces, der skal føre til højvandsikring. Noget tilsvarende gør sig gældende med Horsens, hvor man ikke mener, det haster, versus Juelsminde, der i denne sommer bliver akut sikret.

Mange af de interviewede sagsbehandlere har kun kystbeskyttelse som en mindre del af deres arbejdsopgaver. I Slagelse Kommune, som i flere af de øvrige kommuner anses for en foregangs-kommune, er én medarbejder fuldtidsbeskæftiget med opgaven.

De knappe personaleressourcer gør indsatsen skrøbelig. Opgavernes løsning bliver meget afhængig af enkeltpersoner, herunder også ildsjæle blandt grundejerne. Hvis fremdriften i projekterne er svag, kan et mindretal eller en enkeltperson lettere blokere et projekt. Den type problemer ses for eksempel i Næsby Strand-casen.

Rettidig omhu er en mangelvare

De færreste kommuner tager selv initiativ til en kapitel 1a-sag. De fleste afventer en henvendelse fra en gruppe grundejere, der som regel skal have rimeligt stor opbakning fra andre grundejere i området, før kommunerne vil gå ind i sagen.

Slagelse Kommune skiller sig ud ved sin systematiske tilgang. Problemerne og løsningsmuligheder langs hele kysten blev kortlagt allerede i 2009, og kommunen har selv taget initiativ til dannelsen af digegrupper og iværksættelse af hele processen frem mod beskyttelse af Korsør by, først bydelen Halskov og nu bymidten. Før skitseprojekterne udformes undersøger kommunen, om der er opbakning i lokalområdet.

Også på anden vis har kommuner været proaktive. Hjørring Kommune har formidlet et tilbud til sommerhusejerne om favorabel pris på sand til sandfodring. Formålet var at fremme deres vilje til at bidrage til begrænsning af erosionen og levetidsforlængelse af husene i forreste række.

Følgerne af fortidens planlægning og tilladelser til byggemodning på udsatte områder ses i mange af casene:

- De lavtliggende sommerhusområder i Næsby Strand, As Vig, Gniben mm.
- Tilladelsen til helårsbeboelse i Jyllinge Nordmark.
- Lavtliggende bebyggelse i Horsens, Korsør, Lemvig og Juelsminde.
- Usammenhængende kystbeskyttelse i Gentofte og langs Sjællands Nordkyst

At rette op på den slags forhold kræver langsigtet tænkning og rettidig omhu. Det kræver politisk vilje og mod at træffe beslutninger, der ikke er populære blandt alle og komme udviklingen i forkøbet. Men det er svært for kommunerne at være proaktive, hvis der hverken er særlig opmærksomhed om problemerne eller opbakning til at løse dem.

Når ulykkerne så rammer, når husene bliver oversvømmet eller falder i vandet, tror de fleste, at det må være kommunens opgave at komme ofrene til hjælp og løse problemerne. Så må de lokale politikere vælge, om de vil rette sig efter borgerne eller holde sig til loven bogstav og fortælle dem, at det er deres eget ansvar. Uden for akutte krisesituationer vælger de fleste kommuner det sidste. Det gælder for eksempel Odsherred og Vordingborg Kommune.

Kritik af den gældende lovgivning

Når man spørger, om kystbeskyttelsesloven er tidssvarende og hensigtsmæssig, svarer flertallet af de adspurgte nej. Bisserup er meget klar i mælet: "Vi har ved enhver given lejlighed sagt, at man må se på en revision af loven. I dag er det ikke kun den jyske vestkyst, der er truet. Nu er det os."

Særaftalerne mellem de jyske vestkystkommuner og staten har historiske grunde. Og hvis et gennembrud i klitterne eller digerne skulle ske, kan det få ubærlige konsekvenser i Vestjylland. Men forskelsbehandlingen accepteres ikke mere. Ved en revision af loven forventer kommunerne, at staten påtager sig at finansiere en væsentlig del af indsatsen og/eller baner vej for nye finansieringskilder, som foreslået af Gribskovs borgmester, Kim Valentin i Nordkyst-casen.

Fra Vordingborg er der forslag om en statspulje til finansiering af skitseprojekter i forberedelsesfasen, før man når frem til dannelsen af et digelag. Typisk er det i dag en udgift, kommunerne lægger ud til, for så at kræve pengene op, hvis projektet bliver gennemført.

Fra Hedensted er der forslag om en statspulje til finansiering af den meget langsigtede indsats, der skal til, hvis man gradvis vil afvikle de dårligst placerede sommerhusområder og give folk en anden grund at bygge på. Problemet er, at det haster med at komme i gang, fordi det kræver meget lang tid at afvikle hele sommerhusområder i ro og orden. Og de naturlige arter skal bruge mindst lige så god tid for at flytte med, når den naturlige kysterrosion rykker kysten tilbage.

Det er svært at få opbakning til handling her og nu, når resultatet mest vil gavne fremtidige generationer. På den anden side viste et projekt, som Teknologirådet gennemførte i 2011 for Kalundborg Kommune, at et repræsentativt udsnit af borgerne faktisk gik ind for en sådan langsigtet afvikling af to sommerhusområder. Resultat er dog ikke fulgt op med konkrete initiativer.

Fra kystbyerne lyder det samstemmende, at loven er et levn fra fortiden; den er ikke beregnet på byer. Mange af de interviewede mener, at i større byer er det absurd at fordele udgifterne til beskyttelse mod oversvømmelse på de grundejere, der opnår fordel af det. I Korsør har man valgt at følge loven, som den nu engang er, frem for at vente på en lovrevision. I Horsens mener man, at installationerne i hvert eneste hus skal undersøges grundigt, før man kan sige, hvad nyttevirkningen vil være for hver enkelt grundejer og fastlægge en partsfordeling.

Den procedure, der foreskrives i kystbeskyttelseslovens kapitel 1a, er meget langvarig og ressourcetrækvende. Det er alle enige om. De fleste af de interviewede siger også, at det i vidt omfang er velbegrundet. Folk skal informeres grundigt, deres rettigheder skal respekteres, tankerne skal have tid til at modnes. Alligevel siger de fleste adspurgte, at processen må kunne forenkles, så man både sparer tid og penge og når hurtigere frem til målet.

I de sager, hvor opmærksomheden om problemerne er stor, beklager man især, at proceduren forhindrer opfyldelsen af borgernes største ønske: At opnå bedre sikkerhed så hurtigt som muligt.

Det gælder især i casene om Jyllinge Nordmark og Næsby Strand, hvor husene på grund af gentagne oversvømmelser har mistet meget af deres salgsværdi. I Gentofte mener man desuden, at der bør være en bagatelgrænse, når sagen kun drejer sig om at forbedre en eksisterende kystbeskyttelse.

Det er især langvarig behandling af klager med opsættende virkning, der trækker tiden ud (Vordingborg) men også lange diskussioner i forberedelsesgrupperne som fører til mange gentagne justeringer af projekterne. Desuden kan myndighedsbehandlingen hos fredningsnævn og andre instanser trække længe ud. Hensynet til EU-beskyttede Natura 2000-områder er særlig vanskeligt. Det er et problem i flere af casene, især Jyllinge Nordmark, Roskilde Fjord.

Borgerinddragelse

Når en kommune selv har taget initiativ eller har sagt ja til en anmodning om at hjælpe med til at etablere kystbeskyttelse, starter en lang fase med idéudvikling, forundersøgelser og skitseprojektering. Forløbet er ret forskelligt fra sag til sag, men generelt kan der drages to konklusioner: 1) Jo bedre de berørte grundejere bliver inddraget i processen helt fra starten og jo mere der bliver taget hensyn til deres forslag og indvendinger, jo større er chancen for at projektet senere bliver vedtaget uden væsentlige klager og forsinkelser. 2) En effektiv og vedholdende styring af hele processen med klare beslutninger, betingelser og tilsagn fra kommunens side er vigtig for at skabe enighed og opbakning.

Borgerinddragelsen i Slagelse Kommune virker forbilledligt og bliver rost af sagsbehandlere i flere andre kommuner. At dømme efter de forholdsvis få indsigelser og klager har den også fungeret hensigtsmæssigt i for eksempel Odsherred og Hedensted.

I de fleste tilfælde har man nedsat en følgegruppe eller arbejdsgruppe der fungerer som kommunens partner og kontakt til grundejerne indtil projektet er så færdigt, at man kan danne et digelag eller kystlag. Det kan man først når man ved, hvem der præcis får fordel af foranstaltningen. Ofte er gruppen identisk med de personer, der har anmodet kommunen om at gå ind i sagen.

Den fremgangsmåde har givet problemer, specielt for projektet i Jyllinge Nordmark. Undervejs skal der jo nemlig træffes vigtige beslutninger om projektet: Digets omfang og højde, placering, linjeføring og materialer, forslag til partsfordeling, forslag til finansiering osv. Men hvilket mandat har gruppen egentlig til at tage stilling til sådanne problemer?

Roskilde Kommune har samarbejdet med formændene for tre af grundejerforeningerne i Jyllinge Nordmark. Begge parter siger, at samarbejdet har fungeret godt. Men nu er der opstået uenigheder om en offentlig sti og om bygherrerollen. Sagsbehandlerne i Roskilde Kommune foreslår, at man på landsplan laver et regelsæt, der gør det muligt at nedsætte et foreløbigt digelag som er demokratisk valgt til at repræsentere grundejerne og har juridisk bindende mandat til at træffe beslutninger på de kommende ejeres vegne.

Korsør kommune har sørget for, at medlemmerne af de såkaldte digegrupper hele tiden har fået deres mandat fornyet. Til en begyndelse inviterede kommunen alle 1000 grundejere til at være med i en digegruppe, hvis de havde lyst. 30 meldte sig, og de dannede en gruppe for hvert område. Men medlemmerne af disse grupper har stillet op til valg og fået fornyet deres mandat på hvert de efterfølgende stormøder, hvor også nye medlemmer kom til. Digegrupperne fungerede så godt, at de som nævnt i casen udviklede sig til en veritabel lokal græsrodsbevægelse da ideen om en strandpark som del af kystbeskyttelsen opstod.

Oftest repræsenteres grundejerne af de lokale grundejerforeningers formænd eller af repræsentanter, der er valgt på et stormøde.

Bygherrerollen

Hvis kommunen også påtager sig rollen som bygherre, bliver det svært at nøjes med uformelle kontaktgrupper. En bygherre kan blive nødt til at træffe beslutninger der har store økonomiske konsekvenser og træffe valg, som nogle af grundejerne er modstandere af. Den rolle vil for eksempel en af de tre formænd for grundejerforeninger i Jyllinge Nordmark nødig have. Men Roskilde Kommune er bange for at havne i en dobbeltrolle. Som bygherre kan kommunen komme til at acceptere en fordyrelse af projektet, som udelukkende skal betales af grundejerne, fordi kommunen selv en gang for alle har lagt sig fast på 11 millioner kroner i medfinansiering.

På den anden side vil de færreste rådgivende ingeniørfirmaer og entreprenører acceptere at lave forretninger med en bygherre, der består af mange og ofte indbyrdes uenige personer, der hele tiden skal tilbage til deres bagland før de kan træffe en beslutning. Den løsning, Roskilde Kommune foreslår, er et foreløbigt digelag med mandat til at træffe retligt bindende beslutninger. Dette lag skal være formel og juridisk ansvarlig bygherre og tage ansvar for de overordnede principbeslutninger. Kommunen kan så varetage den praktiske udførelse af bygherrerollen.

I mange af de øvrige cases siger de kommunale sagsbehandlere, at kommunen er tilfreds med, at den gældende lov giver valgfrihed på det punkt.

Finansiering

Tilbud om billige lån med kommunal lånegaranti er et populært virkemiddel, der er anvendt i mange af casene. Når man som i Odsherred kombinerer det med den betingelse, at tilbuddet falder væk, hvis grundejerne ikke kan blive enige eller ikke vil acceptere de betingelser, kommunen eller Kystdirektoratet stiller, er det også et effektivt middel til at skabe fremdrift. Vordingborg byråd har sagt nej til lånegaranti, fordi det påvirker den kommunale låneramme negativt. Odsherred kommunes sagsbehandler siger, at det ikke forholder sig sådan.

Statslig medfinansiering er et ønske fra alle kommuner, undtagen dem, der allerede har det – de jyske vestkystkommuner og Hjørring – i kraft af fællesaftalerne med staten.

Kommunal medfinansiering er udbredt og begrundes ofte med adgangsforhold og forbedringer eller beskyttelse af naturværdier, der er til gavn for alle borgere og tiltrækker turister. Odsherred kommune lægger penge ud, men kræver det hele ind igen når digelaget er stiftet. Roskilde er et særtilfælde fordi borgmesteren og byrådets flertal på et tidspunkt hvor mange borgere var tvunget fra hus og hjem lovede at betale det hele. Ifølge Miljøministeriet og Økonomi- og Indenrigsministeriet er det i overensstemmelse med loven. Men ud fra de beskrevne cases må man konstatere, at der er stor forskel på den offentlige medfinansiering fra kommune til kommune.

Betalingsfordeling

Lovens ord om at den, der opnår en fordel skal betale, giver anledning til mange overvejelser og stor usikkerhed. I de fleste cases efterlyses klare retningslinjer for fordelingen af bidrag mellem digelagets medlemmer. Nogle steder, f.eks. As Vig, betaler alle simpelthen det samme. I oversvømmelses-sager er koten – højden over havets overflade ved dagligt vande – et objektive kriterium. Alligevel er der stor diskussion og stor forskel på de valgte betalingsmodeller. Ved Ore Strand er betalingen for eksempel differentieret både i forhold til grundenes højdekoter, om den er bebygget og om der er kælder eller ej. Højden er endda beregnet så nøje, at man betaler i forhold til hvor stor en del af hver enkelt grund, der ligger over eller under en vis højde. Ved Gniben nøjes man med at skelne mellem tre betalingsniveauer.

Grundejerne bliver ofte uenige om den rette fordeling af bidragene - og det kan forsinke hele processen, også selv om beløbene er små i sammenligningen med risikoen for at miste værdier ved en oversvømmelse. Når man i det forberedende arbejde anstrenger sig grundigt for at finde en betalingsmodel, der på forhånd har opbakning fra et meget stort flertal, går sagerne lettere igennem.

Erfaringen i Odsherred er, at en betalingsmodel nemmest bliver accepteret, når de berørte selv har udformet den. I andre tilfælde, for eksempel i Jyllinge Nordmark, ønsker grundejernes repræsentanter, at kommunen påtager sig ansvaret for at afgøre størrelsen af de enkelte grundejeres bidrag. Ellers kan der opstå ubehagelige nabokonflikter, mener de.

Man kan argumentere for, at værdien af de huse, der bliver beskyttet, skal afspejles i bidragets størrelse, men immaterielle værdier såsom udsigtens herlighedsværdi og strandbreddens skønhed må man holde uden for betalingsmodellen, mener sagsbehandlerne i samtlige cases om oversvømmelse.

Ved erosionssager er det meget svært at finde objektive fordelingskriterier. Et tidligere forslag om at genoprette Gribskov Kommunes kyst med sandfodring måtte opgives, da grundejerne i en kilometers afstand fra kysten sagde nej til den forelagte betalingsmodel. I det nye projekt, Fremtidens nordkyst, forsøger man på forhånd at finde en fordelingsmodel, der kan accepteres af alle parter og holde juridisk ved en klagesag eller retssag. Selv om projektet er stort i sammenligning med beskyttelse af små sommerhusområder og enkelte boligkvarterer, er de forventede beløb dog også her beskedne, hvis de på en eller anden måde bliver delt ud på alle dem, der har fordel af, at kysten bliver beskyttet og at stranden bliver genoprettet.

Samlet viser casene, at mange borgere - med begrænset kendskab til lovgivningen - forventer at det må være en offentlig opgave for staten eller kommunen at beskytte dem mod følgerne af oversvømmelse og erosion. I de kommuner, der ikke er omfattet af fællesaftaler med staten, ønsker man en større statslig medfinansiering. Desuden ønsker både sagsbehandlerne i kommunerne og grundejernes repræsentanter, mere ensartede, faste kriterier og fordelingsnøgler.

Regionale løsninger

Der er behov for snarlig landspolitisk stillingtagen til vilkårene for regionale kystbeskyttelsesprojekter. Det viser casene fra Limfjorden, Roskilde Fjord og Sjællands Nordkyst. Det står kommunerne frit for at etablere tværkommunalt samarbejde, som de tre kommuner langs Nordkysten allerede er i gang med. Det kan måske også være tilstrækkeligt i Nordsjælland, hvor turismen er et hovederhverv og sommerhusene en væsentlig indtægtskilde for tre relativt velstillede kommuner.

I de to andre regionale eksempler er en regional løsning mere kompliceret. Lemvig-casen rejser det spørgsmål, om man kan forestille sig, at de grundejere der får fordel deraf, spredt i mange kommuner, kan organisere og betale for en indsnævring af munden ved Thyborøn, som kan formindske højeste vandstand ved stormflod med 30 centimeter og dermed mindske behovet for flere og højere lokale diger.

Ifølge de interviewede er der et godt samarbejde mellem de fire kommuner omkring Roskilde Fjord. Alligevel anser de det for en vanskelig og langvarig opgave at realisere en fælles sluseløsning, som lukker af ved Frederikssund i tilfælde af ekstremt høj vandstand. Det vil sagligt set være den bedste og sandsynligvis også den mest omkostningseffektive løsning, påpeger de. Men det tværkommunale samarbejde er svært. Og i det fremskredne projekt ved Jyllinge Nordmark er det planlagte dige så højt, at interessen for en fælles løsning ved Frederikssund er kølnet.

Kystdirektoratet
Højbovej 1
7620 Lemvig

www.kyst.dk